

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

J A V N A U S T A N O V A

ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

JU Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije

II. IZMJENA I DOPUNA PROSTORNOG PLANA UREĐENJA PODRUČJA GRADA CRESA

SAŽETAK ZA JAVNOST

- PRIJEDLOG PLANA -

Rijeka, rujan 2016. godine

NAZIV PLANA:

II. Izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja područja Grada Cresa

FAZA IZRADE:

II. izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja područja Grada Cresa- **PRIJEDLOG PLANA**

NARUČITELJ IZRADE PLANA

Grad Cres

GRADONAČELNIK

Kristijan Jurjako

NOSITELJ IZRAD PLANA

Gradska uprava Grada Cresa, UO za proračun i financije, komunalni sustav i prostorno planiranje;
Dubravka Fak, ing.arh.

IZRAĐIVAČ PLANA

JU Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije

ODGOVORNI VODITELJ:

Miroslav Štimac, dipl.ing.arh. do 31.12.2015.

Duško Dobrila, dipl.ing.arh. od 01.01.2016.

RADNI TIM:

Zlatko Magdalenić, dipl.san.ing.

Mirjana Mamić, dipl.ing.građ.

Vedran Radić, dipl.ing.građ.

Vana Rodin Kružić, dipl.ing.arh.

Miroslav Štimac, dipl.ing.arh.

SURADNICI:

Milvana Arko-Pijevac, dipl.ing.bio.

prof.dr.sc. Čedomir Benac, diol.ing.geo.

mr.sc. Zrinka Brajan, dipl.ing.arg.

Jasna Doričić, struč.spec.ing.aedif.

Ivana Dubovečak, dipl.ing.biol.-ekol.

Mirjana Marinić, dipl.ing.arh.

dr.sc.Miroslav Šverko, dipl.oec

dr.sc. Zvonimira Šverko Grdić, dipl.oec

Gordana Uroda, dipl.ing.arh.

Anton Vuleta, dipl.ing.stroj

Ravnatelj:

Adam Butigan, mag.ing.geod.

Županija: PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA	
Općina/grad: Grad Cres	
Naziv prostornog plana: II. IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG PLANA UREĐENJA PODRUČJA GRADA CRESA- PRIJEDLOG PLANA	
Naziv kartografskog prikaza:	
Broj kartografskog prikaza	Mjerilo kartografskog prikaza
Odluka o izradi: SN PGŽ 11/15	Odluka predstavničkog tijela o donošenju Plana
Javna rasprava (datum objave):	Javni uvid održan: Od do
Pečat tijela odgovornog za provođenje javne rasprave:	Odgovorna osoba za provođenje javne rasprave: Dubravka Fak, ing.arh
Suglasnost na Plan prema članku 108. Zakona o prostornom uređenju (NN 153/13) Klasa: Urbroj:	
Pravna tijelo koje je izradilo plan: JAVNA USTANOVA „Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije“	
Pečat pravnog tijela koje je izradilo Plan:	Odgovorna osoba: Adam Butigan, mag.ing.geod.
Odgovorni voditelj Plana: Duško Dobrila, dipl.ing.arh.	
Stručni tim u izradi Plana: Miroslav Štimac, dipl.ing.arh. Vana Rodin Kružić, dipl.ing.arh. Mirjana Mamić, dipl.ing.građ. Vedran Radić, dipl.ing.građ. Zlatko Magdalenić, dipl.san.ing.	
Pečat predstavničkog tijela:	Predsjednik predstavničkog tijela: Marčelo Damijanjević
Istovjetnost ovog Plana s izvornikom ovjerava: Marčelo Damijanjević	Pečat nadležnog tijela:

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

J A V N A U S T A N O V A

ZAVOD ZA PROSTORNO UREĐENJE

PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA

JU Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije

**II. IZMJENA I DOPUNA
PROSTORNOG PLANA UREĐENJA
PODRUČJA
GRADA CRESA**

**-SAŽETAK ZA
JAVNOST-**

Rijeka, rujan 2016. godine

SADRŽAJ:

UVOD.....	1
1. Položaj, značaj i posebnosti područja Grada Cresa u odnosu na prostor i sustave županije primorsko-goranske i republike hrvatske	3
1.1. Položaj.....	3
1.2. Značaj i posebnosti.....	4
2. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje	5
2.1. Ocjena stanja.....	5
2.2. Mogućnosti razvitka	9
2.3. Ograničenja razvitka	10
3. Ciljevi prostornog razvoja i uređenja	11
3.1. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja.....	11
3.2. Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja.....	12
3.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Grada Cresa	15
4. Prikaz prostornog razvoja na području Grada Cresa u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Primorsko-goranske Županije	16
4.1. Razvojna opredjeljenja županije i države.....	16
4.2. Organizacija prostora Grada Cresa	16
5. Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje prostora	20
5.1. Razvoj i uređenje površina naselja	20
5.2. Površine za izdvojene namjene	23
6. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti.....	31
6.1. Gospodarske djelatnosti	31
6.2. Razvoj društvenih djelatnosti	33
7. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora	34
7.1. Uvjeti korištenja prostora	34
7.2. Uvjeti uređenja prostora.....	35
7.3. Uvjeti zaštite prostora	39
8. Razvoj infrastrukturnih sustava	41
8.1. Prometni sustav	41
8.2. Infrastruktura telekomunikacija i pošta.....	42
8.3. Infrastruktura vodoopskrbe i odvodnje.....	44
8.4. Energetska infrastruktura.....	46
9. Postupanje s otpadom.....	48
10. Sprečavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš	49

10.1.	Zaštita tla.....	49
10.2.	Zaštita zraka.....	50
10.3.	Zaštita voda.....	51
10.4.	Zaštita mora (priobalnih voda).....	52
10.5.	Zaštita od prekomjerne buke.....	54
10.6.	Mjere posebne zaštite	54

UVOD

Usvajanjem Prostornog plana Primorskog-goranske županije u rujnu 2013. godine (Službene novine br.32/13) te donošenjem novog Zakona o prostornom uređenju (Narodne novine br.153/13) koji je stupio na snagu 01. siječnja 2014. godine stekli su se uvjeti za izmjenom Prostornog plana uređenja Grada Cresa (Službene novine Primorsko-goranske županije broj 31/02, 23/06 i 03/11) koji će uvažiti smjernice i uvjete iz Prostornog plana Primorsko-goranske županije, odredbe Zakona o prostornom uređenju kao i aktualne potrebe Grada Cresa.

Izradi II. izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja područja Grada Cresa se pristupilo u skladu s „Odlukom o Izradi drugih izmjena i dopuna Prostornog plana uređenja područja Grada Cresa“ koju je temeljem članka 78. Zakona o prostornom uređenju (»Narodne novine« broj153/13) i članka 29. Statuta Grada Cresa (»Službene novine Primorsko-goranske županije«, broj 29/09), donijelo Gradsko vijeće Grada Cresa. Odluka je usvojena 27. ožujka 2015. godine na 17. sjednici Gradskog vijeća Grada Cresa, a objavljena u Službenim novinama Primorsko-goranske županije broj 11/2015.

II. izmjenama i dopunama Prostornog plana uređenja područja Grada Cresa mijenja se i dopunjuje Prostorni plan uređenja područja Grada Cresa ("Službene novine Primorsko goranske županije" 31/02, 23/06 i 03/11) (u nastavku teksta: Plan).

Odlukom o izradi Plana se utvrđuje slijedeća **ocjena stanja u obuhvatu Plana**:

„Prostorni plan uređenja Grada Cresa usvojen je 2002. godine. Od usvajanja dva puta je mijenjan, odnosno dopunjavan. Usklađen je 2006. godine s Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora (NN 128/04) , a 2011. godine dorađene su odredbe za provođenje.

U Gradu Cresu došlo je u proteklom periodu do znatnih promjena u gospodarskom, prometnom, demografskom i društvenom razvitku, te je nužno revidirati planske pretpostavke i smjernice. Planirani gospodarski razvitak potrebno je omogućiti planskim mjerama, uz primjerene mjere zaštite. Zbog pretežno ruralne postojeće strukture naselja potrebno je postavljanje kvalitetnog i racionalnog okvira razvoja i građenja, očuvanjem postojeće ruralne strukture naselja.

Nedovoljan je standard državnih cesta. Nužno je rekonstruirati dio postojeće državne ceste D 100 i izgraditi obilaznicu grada Cresa. Problem u prometnom sustavu predstavlja nedovoljna međuotočna povezanost, kao i nedovoljna prometna povezanost otoka s kopnom.

Sustav vodoopskrbe otoka Cresa potpuno je odvojen i neovisan. Potrebno je integrirati sustav vodoopskrbe u jedinstveni regionalni vodoopskrbni sustav zbog njegove ranjivosti, te kompletirati sustav za odvodnju i pročišćavanje sanitarnih otpadnih voda za Grad Cres.“

Odlukom o izradi Plana utvrđeni su slijedeći **ciljevi i programska polazišta Plana**:

„Plan se izrađuje s ciljem:

- usklađenja sa Zakonom o prostornom uređenju,*
- usklađenja s Prostornim planom Primorsko-goranske županije,*
- usklađenja s ostalim važećim propisima koji imaju reperkusija na prostor,*
- korekcija građevinskog područja i uvjeta gradnje u građevinskom području i izvan građevinskog područja,*
- utvrđivanje novih građevinskih područja naselja,*

- *maksimalno reduciranje obveza izrade planova nižeg reda i utvrđivanje uvjeta neposredne provedbe plana,*
- *definiranja građevina/zahvata od interesa za Grad.“*

Odlukom o izradi Plana utvrđene su sljedeće **stručne i katastarsko-topografske podloge i način njihova pribavljanja**:

„Za izradu Plana nije utvrđena potreba izrade novih sektorskih strategija, planova i studija. U izradi Plana će se koristiti podloge iz elaborata Prostornog plana uređenja područja Grada Cresa kao i sva raspoloživa dokumentacija prostora koju iz područja svog djelokruga osiguravaju javnopravna tijela.

Za potrebe izrade Plana koristiti će se nova topografska karta u M 1:25 000 (TK 25 000) i digitalni katastarski plan (DTP). „

II. izmjenama i dopunama se Prostorni plan uređenja područja Grada Cresa mijenja i dopunjuje sukladno Odluci o izradi na slijedeći način:

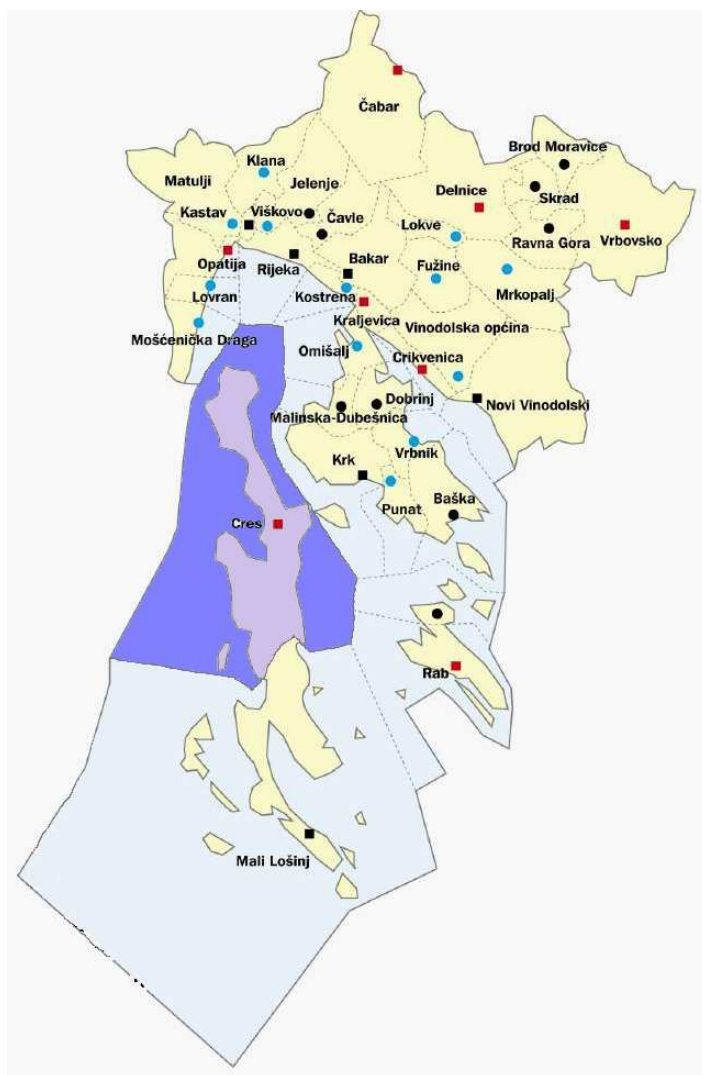
- mijenja se (A) Tekstualni dio plana koji čini Obrazloženje,
- mijenja se (B) Tekstualni dio plana koji čine Odredbe za provođenje,
- mijenja se (B) Grafički dio plana,
- sačinjavaju se Obvezni prilozi plana koji sadrže slijedeće dijelove:
 1. **Obrazloženje plana**
 2. **Zahtjevi iz članaka 90. Zakona o prostornom uređenju,**
 3. **Sažetak za javnost**
 4. **Izvešće o javnoj raspravi s mišljenjima javnopravnih tijela prema članku 101. Zakona,**

1. Položaj, značaj i posebnosti područja Grada Cresa u odnosu na prostor i sustave županije primorsko-goranske i republike hrvatske

1.1. Položaj

Područje Grada Cresa nalazi se u sastavu Primorsko-goranske županije (vidi sliku), na njezinom jugozapadnom dijelu, graniči na kopnu sa područjem Grada Mali Lošinj, a u akvatoriju kvarnerskog zaljeva sa područjima gradova Rijeka, Krk, Rab, te općinama Mošćenička Draga, Kostrena, Omišalj, Malinska i Lopar te na zapadnom dijelu sa prostorom Istarske županije.

Slika 1: Položaj i veličina Grada Cresa u Primorsko-goranskoj županiji

Područje Općine Cres obuhvatilo je 26 statistički naselja. Beli, Cres, Dragozetići, Filozići, Porozina, Grmov, Ivanje, Loznati, Lubenice, Mali Podol, Martinšćica, Merag, Miholašćica, Orlec, Pernat, Predošćica, Stanić, Stivan, Sveti Petar, Valun, Važminec, Vidovići, Vodice, Vrana, Zbičina i Zbišina.

Područje Grada Cresa obuhvaća prostor od 1 105 km², od čega je 291 km² kopna (oko 26 % površine) i oko 814 km² mora. Kopneni dio područja vrlo je malo izgrađeno, cca 207 ha, odnosno manje od 1% (0,7%) površine. Navedeno područje slabo je i naseljeno sa kontinuiranim trendom smanjenja stanovnika. Depopulacija je evidentirana od prvog popisa stanovnika 1890. godine, kada je bilo 7815 stanovnika, da bi prema zadnjem popisu 2011. godine bilo svega 2879 stanovnika. To znači da je opća gustoća naseljenosti oko 10 st/km² (Županija ~ 90 st/ha).

Na središnje naselje, odnosno sjedište Grada, tj. naselje Cres

otpada čak 80 % ukupnog broja stanovnika. U odnosu na Martinšćicu, kao drugo najnapučenije naselje Grada, stanovništvo naselja Cres je 17 puta brojnije. Ni jedno drugo naselje nema više od 100 stanovnika.

1.2. Značaj i posebnosti

Funkcionalno, područje Grada Cresa pripada mikroregiji "OTOČI" i prostornoj cjelini 02 (prema Prostornom planu Primorsko-goranske županije). Otočno težište razvitka je iznimnoga fizionomskog homogeniteta, ali zasebnog života za svaki otok, te se otočno težište u pravilu definira kao polipolarna struktura. To znači da otočno težište ima toliko podcjelina koliko ima otoka i svaka podcjelina ima svoje zasebno žarište razvitka. To je i prostorna cjelina Cres.

Razgraničenje je sukladno administrativnoj podjeli.

Značajka je otoka da ima ograničene resurse. Posebna sredozemna klima daje ugođaj koji utječe na način života i rada stanovnika. Osnovna je orijentacija gospodarstva tih sredina na prirodne resurse (poljoprivreda i pomorstvo). Te značajke su u povijesti profilirale strukturu, osobine i zanimanje stanovnika tih otoka. Temeljne grane gospodarstva su poljoprivreda, ribarstvo, turizam, obrtništvo, trgovina.

S prometnog gledišta ima unutarnji cestovni prometni sustav, a s kopnom je povezan morem. Prometna infrastruktura je slabo razvijena i ne prati gospodarski razvitak i potrebe stanovnika. Povezivanje otoka s kopnom je temeljni oblik teritorijalne integracije, međutim izostao je promet između otoka koji bi pridonio međupovezivanju otočnog gospodarstva i određenih otočnih funkcija.

Za ostvarivanje većeg i boljeg gospodarskog razvitka ključna je pretpostavka uravnotežena opskrba vodom i odvodnja otpadnih voda.

S obzirom na prirodna i kulturna bogatstva, osnovna načela razvoja se moraju usmjeriti na zaštitu prirode i spomenika kulture. Ti su resursi važan oslonac u gospodarskom razvitku Grada Cresa.

Priobalni i otočni dijelovi Primorsko-goranske županije prave su riznice prirodnih vrijednosti koje se zbog drevne naseljenosti ovih prostora isprepleću s vrijednostima kulturne baštine. Dugotrajna naseljenost i intenzivan život kroz povijest ostavili su trajni pečat na krajobrazu kvarnerskih otoka i priobalja. U Primorsko-goranskoj županiji ima gotovo do pustoši ogoljelih kamenitih područja, kao što je na Cresu. Dijelovi otoka i obale danas su obešumljeni do kamenite podloge i napušteni, a nekad je i u tim područjima bujao život. Surovom ljepotom krajobraza ističu se pojedini prostrani dijelovi otoka Cresa.

2. Ocjena stanja, mogućnosti i ograničenja razvoja u odnosu na demografske i gospodarske podatke te prostorne pokazatelje

2.1. Ocjena stanja

Demografski podaci

Demografski podaci pokazuju da se u proteklom desetljeću (1991.-2001.) nastavilo kontinuirano smanjenje broja stanovnika na području Grada Cresa. Centralno naselje, Cres, okuplja čak 77% ukupnog broja stanovnika Grada Cresa, tako da mu pripada uloga pokretača razvoja.

Područje Grada Cresa ima manji udio mladih i aktivnih stanovnika i znatno veći udio starijih osoba od prosjeka Primorsko-goranske županije, pa je to svakako dodatno razvojno ograničenje. U 1999. bilo je zaposleno 805 osoba (bez osoba u policiji i vojsci) od čega u obrtništvu i slobodnim zanimanjima oko 160 osoba, a u pravnim subjektima, državnoj upravi i samoupravi 645 osoba. Bilo je, dakle, zaposleno 25,1% ukupnog stanovništva, dok se u razvijenim zemljama taj odnos kreće između 32 i 39%. Prema evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje početkom 2001. na području Grada Cresa bilo je 140 nezaposlenih osoba, od čega je oko 70% osoba proizvodnih zanimanja. Broj nezaposlenih se u vrijeme ljetnih mjeseci i turističke sezone smanjuje na polovicu.

Najveći broj zaposlenih angažira turizam i to oko 28%, zatim brodogradnja s marinom i plovidbom oko 15% i trgovina oko 11%. Ostale djelatnosti zapošljavaju manji broj djelatnika. Primarni sektor angažira 8,3% zaposlenih, sekundarni 29,8%, tercijarni 46,5% i kvartarni 15,4%. Struktura zaposlenosti kao i struktura bruto domaćeg proizvoda ukazuje na raznovrsnost gospodarske strukture i na važnost manjih jedinica primjerenih otočnim prostorima. Raznorodna struktura zaposlenosti ukazuje i na polivalentnost zanimanja otočana i njihovu sposobnost održanja.

Službeni podaci o kvalifikacijskoj strukturi zaposlenih kod pravnih subjekata su stari dvanaest godina i odnose se na područje bivše općine Cres-Lošinj. Ipak, oni mogu poslužiti kao orijentacija postojeće razine školske naobrazbe zaposlenih. U toj 1988. bilo je oko 12 % zaposlenih s visokom i višom spremom, oko 35 % visoko kvalificiranih i kvalificiranih, oko 26% sa srednjom stručnom spremom, te oko 27 % polukvalificiranih, nekvalificiranih i s nižom stručnom spremom.

Prostor je izrazito slabo naseljen, a iseljavanjem stanovništva taj se odnos stalno pogoršava. U posljednjem dvadesetljeću zapaža se i tendencija blagog rasta imigracije stanovništva iz ostalih područja Hrvatske.

Globalno gledajući, osnovni uzrok pada broja stanovništva leži u vrlo nepovoljnom biodinamičkom kretanju, to jest u opadajućoj stopi nataliteta i rastu mortaliteta.

Glavno obilježje prirodnog kretanja predstavlja prirodni pad stanovništva.

Buduće prirodno kretanje se projicira uglavnom na razini očekivanog denataliteta. I u razdoblju 2011. do 2031. nastavila bi se depopulacija s približnim padom od oko 3%.Konstatirano je slijedeće:

- da se broj stanovnika Županije smanjio u odnosu na stanje evidentirano 2001. godine,
- da je depopulacijsku situaciju uzrokovao denatalitet, to jest veći broj umiranja u odnosu na broj živorođene djece u proteklih deset godina,
- da je selidbeni saldo minimalno negativan i to u tolikoj mjeri da se može govoriti o „0 stopi“ desetljetnih migracija,
- da se smanjuje broj djece predškolske, školoobvezatne i srednjoškolske dobi,

- da se blago smanjuje broj i udio u ukupnoj populaciji stanovništva radnoaktivne dobi.

Migracijski saldo i promjena migracijskih smjerova s inozemstvom, pretpostavljamo, velikim dijelom je u svezi s gospodarskim stanjem u glavnim destinacijama hrvatskih migracija, tako da ekonomska kriza u Europi, uz dugoročnije loše gospodarsko stanje u Hrvatskoj pa tako i u Primorsko-goranskoj županiji smiruje migracijska kretanja, naročito doseljavanje iz inozemstva, odseljavanje u inozemstvo, te donekle doseljavanje iz drugih županija.

Za Grad Cres migracijski saldo iznosi 51, te prevladavaju unutarnje migracije u odnosu na inozemne, tako da ukupni pozitivni saldo migracija određuje pozitivni saldo s ostalim hrvatskim županijama.

U Gradu Cresu broj radnoaktivnog stanovništva 2011. godine iznosi 1663 stanovnika.

Ukupno stanovništvo u Gradu Cresu projicirano za 2021. godinu iznosi 2896 stanovnika, od toga radni kontingent 1662 (57,4%), a broj stanovnika projiciran za 2031. godine iznosi 2628, a od toga radni kontingent 1469 (55,9 %).

Stanje koje slijedi ukazuje da će se regija zateći sa sve očitijim smanjenjem stanovništva ove dobi, što bi, ukoliko nastupi gospodarski oporavak cjelokupne privrede Hrvatske, a tako i Primorsko-goranske županije dovelo do stanja koje je ovaj prostor već proživljavao, a to je manjak radne snage.

Tako se za Grad Cres planira nastavak trenda do 2021. (korigiran prirodnim prirastom 2011-2021) broj stanovnika od 2896 – povećanje za 43 stanovnika i nastavak trenda do 2031. (korigiran prirodnim prirastom 2021-2031) – broj stanovnika od 2628 – pad od 268 stanovnika.

Za Grad Cres školoobvezatna populacija za 2011. godinu iznosi 192 učenika, za 2021. godinu iznosi 180 učenika, a za 2031. godinu iznosi 195 učenika.

Na otoku Cresu će do 2031. godine doći do blagog povećanja osnovnoškolske populacije.

Gospodarstvo

Gospodarski podaci vezani uz dosadašnji razvoj gospodarstva na području Grada Cresa prikazani su u točki 1.2.5. Obrazloženja.

Rat i njegove posljedice utjecat će na gospodarske i društvene tokove još dugi niz godina, a tranzicijski procesi još su u početnoj fazi. Velike promjene u političkom i gospodarskom sustavu izazivaju određena nesnalaženja ljudi i sporost u provedbi tih promjena. Smanjenje gospodarskih aktivnosti u većini djelatnosti, gašenje poslovanja nekih značajnih poduzeća, te izostanak i podbačaj turističkih sezona nakon 1991. teško je nadoknaditi.

Porast nezaposlenosti koji je nastao uslijed gospodarske krize, reorganizacije poduzeća, privatizacije, kao i potreba za racionalizacijom, dovodi do socijalnih napetosti i nesigurnosti. Izostala su značajnija ulaganja u cijelom gospodarstvu, a ona koja su ipak ostvarena bila su u funkciji minimalnog održavanja poslovanja i zaposlenosti. Osim toga, i ranija ulaganja u podizanje tehnološke i poslovne razine nisu bila adekvatna. Za ublažavanje tehnološkog zaostatka trebat će više vremena i sredstava.

Razmještaj gospodarstva koncentriran je uglavnom oko mjesta Cres, dok je unutrašnjost i sjeverni dio otoka dosta zapušteni. U manjim mjestima ima znatno više starijih stanovnika.

Izostanak poticajnih mjera države u cilju ublažavanja otežanih uvjeta života na otocima, veliki transportni troškovi koji poskupljuju gotovo sve troškove, pomanjkanje razvojnih programa, izostanak većih investitora i nedostatak snalažljivosti i poduzetničkog duha menadžerskog kadra značajna su razvojna ograničenja.

Turizam

Osnovni nedostatak turizma na području grada Cresa je postojanje premalo smještajnih kapaciteta u hotelima. Tako najveći hotel predstavlja „Hotel Kimen“ s 250 ležajeva u 128 smještajnih jedinica. Slijedeći po veličini je hotel Zlatni Lav u Martinšćici koji ima 58 ležajeva (+10 pomoćnih ležajeva) smještenih u 29 soba, te Pansion Tramontana u Belom s 25 ležajeva. Svi nabrojani smještajni kapaciteti su kategorizirani s 3 zvjezdice. Potrebno je napomenuti da su smještajni kapaciteti u „Hotelu Kimen“ nedavno obnovljeni te predstavljaju visoko kvalitetan oblik hotelske ponude. Slijedeći veliki nedostatak je pomanjkanje objekata za sportsko-rekreacijske aktivnosti, wellness, zadovoljavanje kulturno-zabavnih potreba, zatim specijaliziranih objekata kvalitetnijih oblika prehrane, izvansezonskih objekata i sadržaja. Bez razvijanja ovih sadržaja nije moguće niti razmišljanje o cjelogodišnjem poslovanju turističkih objekata. Dakle, nedostatak ponude odgovarajućih roba i usluga za podmirenje potreba gostiju uvjetovao je nepotpunost turističke ponude, a relativno visoke cijene izvanpansionske potrošnje, uz njihovu slabiju kvalitetu, onemogućuju ostvarenje boljih poslovnih rezultata i sredstava za ulaganja u modernizaciju i razvoj kapaciteta. Tako je nedostatak kapitala, ali i sporost u rješavanju imovinsko pravnih pitanja, u cjelini usporila daljnji rast kvalitete smještenih objekata, ali i raznovrsnost turističke ponude. Osim toga, nepovoljna demografska kretanja stanovništva i njegova relativno visoka starost dodatni su otežavajući razvojni segment. S druge strane dolazak neškolovanih turističkih djelatnika iz drugih krajeva predstavlja opasnost poboljšanje kvalitete turističke ponude ovog kraja.

U cjelini, uz dosadašnje napore nije se uspjelo u većoj mjeri proširiti turističku sezonu i povećati asortiman ponude, a niti privući bogatiju klijentelu. Turisti koji dolaze na Cres su ljudi sa srednjom platežnom moći, uglavnom stranci koji dolaze u srpnju i kolovozu mjesecu. Dakle ovdje se iskazuje izrazita sezonalnost turističkih tijekova.

Turističke prednosti Grada Cresa su prvenstveno očuvana priroda i njena biološka raznolikost. Veliki naponi se ulažu u povećanju broja ali i kvalitete smještajnih kapaciteta na plažama i u kampovima koje predstavljaju komparativnu prednost ovog područja. Isto tako, umjerena klima i njena ugodnost veći dio godine, blizina emitivnih tržišta, sačuvana autohtonost područja, ponuda lokalnih namirnica i drugo predstavljaju značajne prednosti ovog kraja.

Postoji niz praznih prostora unutar ruralnih naselja, a obitelji koje imaju ili pak mogu iznajmiti dio svojih zemljišta mogu postati nosioci razvoja turizma i izvan obale. Tome bi trebao pripomoći i planirani program zaštićenih područja i potpore Europske unije za izgradnju ruralnih kuća na tom prostoru ili prenamjenu iz poljoprivrednih u turističke svrhe. Za razvoj ruralnog oblika turizma značajna su mjesta: Beli, Dragozetići, Filozići, Grmov, Ivanje, Loznati, Lubenice, Mali Podol, Orlec, Pernat, Predošćica, Stanić, Sv Petar, Štivan, Važminec, Vidovići, Vrana, Zbičina, Zbišina. Većina tih sela je manje više sa starijim stanovnicima koji ionako imaju manje poduzetničkih inicijativa, pa su i potrebe poticaja razvoja veće.

Osim toga, "Ekocentar" Caput Insulae Beli koji okuplja domaće i inozemne dobrovoljce koji pomažu u aktivnostima očuvanja prirode kao što su istraživanja bjeloglavog supa i ostala zoološka istraživanja, ili aktivnosti koje su od koristi za zajednicu, može biti atraktivni punkt za obogaćivanje ovog oblika turističke ponude. Od samog osnutka, djeluju na promicanju ekoturizma kao jedine mogućnosti da se očuva vrijedno prirodno i kulturno-povijesno nasljeđe otoka Cresa. Kako bi posjetiteljima približili sadržaje, bogatstvo biljnog i životinjskog svijeta, ali i mnogobrojne mitove i legende drevnih šuma Tramuntane, ustanovili su i mrežu od sedam poučnih eko-staza, ukupne duljine 60 km. Uz staze su izgradili 7 labirinata s ciljem ponovnog uspostavljanja komunikacije

čovjeka i Duha Prirode. Staze su nekadašnji putovi koji su vodili do sela na Tramuntani, a koja su danas opustošena i davno napuštena, spoj su kulture i tradicije, ali i iskonske ljepote prirode.

Potrebno je osigurati zaštitu krajolika da bi se maksimalno iskoristio rekreacijski i prirodni potencijal bogatstva otoka. U tom smislu potrebno je sačuvati cijelu sjevernu stranu otoka, jer ima sačuvanu prirodu i rezervate biosfere, raznih životinja, tu je razdjelnica između Europske i submediteranske klime, tu prolazi 45. paralela i vide se klimatske razlike. Tako se Vransko jezero, kao temeljno izvoriste pitke vode, treba maksimalno i nadalje štiti, ali bi se u cilju bolje turističke valorizacije moglo komercijalno koristiti za istraživački turizam.

Prostorni podaci

Određena izoliranost otoka, naročito u nepovoljnim vremenskim uvjetima, neadekvatna državna cesta D100, pomanjkanje suvremenih i brzih oblika prijevoza do kopna dodatno otežavaju život i poslovanje na otoku.

Veličina područja Grada Cresa, prostorni razmještaj naselja i stanovništva otežavaju razvoj komunalne infrastrukture i poskupljuju njenu cijenu po jedinici, otežavaju i poskupljuju pružanje adekvatne zdravstvene i socijalne zaštite, naročito starijim osobama, otežavaju komunikaciju i stvaraju druge nepovoljnosti.

Zaštita prostora

Prirodna baština. Područje Grada Cresa odlikuje se velikim bogatstvom i raznolikošću prirodnih osobitosti, vrijednosti i ljepota. Iznimni hidrološki fenomen jezero Vrana pripada u red europskih vrijednosti. U skup takvih vrijednosti mogu se ubrojiti i litice otoka na kojima se gnijezde bjeloglavi supovi i druge rijetke ptice, dijelovi akvatorija s podmorskim zajednicama od kojih se posebno mogu istaknuti zajednice morske cvjetnice sviline ili posidonije i koraligenska zajednica. Krajobraz drevnog akropolskog grada Lubenica isprepleten je s područjem vrijedne prirodne baštine. Mnoge od ovih vrijednosti su već zaštićene temeljem Zakona o zaštiti prirode (ornitološki rezervati Fojiška-Podpredošćica i Mali bok-Koromačna, te spomenik prirode stari hras Sv.Petar) ili su predložene za zaštitu Prostornim planom Primorske-goranske županije i sadašnjim PPU Grada Cresa (u kategoriji posebnog rezervata Tramuntana, istočna obala otoka, jezero Vrana, u kategoriji regionalnog parka otok Zeča i uvala Kolovrat, osobito vrijedni kultivirani krajobraz poluotok Pernat i šire područje naselja Cres u kategoriji zaštićenog krajobraza, u kategoriji spomenika prirode jame Lipica kod Dragozetića, Kus kod Vrane, Čampari, močvara Piskel kod grada Cresa, pećina na otoku Zeču i modra špilja kod Lubbenica)

Sva navedena zaštićena i područja predložena za zaštitu dio su i Nacionalne ekološke mreže. Područje Grada Cresa nalazi se unutar vrlo prostranog područja Nacionalne ekološke mreže –važna područja za ptice (Akvatorij zapadne Istre i Kvarnerski otoci).

Zaštita zraka. Na području Grada Cresa nema značajnih izvora onečišćenja zraka. Kvaliteta zraka je I. kategorije (čist ili neznatno onečišćen zrak). Područje otoka Cresa je pod izvjesnim utjecajem daljinskog onečišćenja, ali su koncentracije niske i ne predstavljaju nikakvu opasnost po okoliš i zdravlje stanovnika.

Zaštita voda. Zaštita voda usmjerena je na zaštitu jezera Vrana kao jedinstvene vodne pojave na jadranskim otocima i nezamjenjiv resurs vode za piće za otoke Cres i Lošinj. Zbog specifičnog režima funkcioniranja jezera kao dijela otočnog krškog vodonosnika koji je u dinamičkoj ravnoteži s

morem od suštinskog je značaj ne poremetiti količinsko stanje vode tj. spriječiti prodor slane vode. Prisutan trend opadanja razine vode od 1982. do danas vjerojatno je u ovom složenom hidrološkom i hidrogeološkom sustavu dijelom uzrokovan promjenama i varijacijama klime, a dijelom i antropogenim utjecajem uzrokovanim crpljenjem vode. Zaslanjivanje jezerske vode imalo bi izrazito negativan utjecaj na cijeli otok.

Zaštita mora. Ekološko stanje priobalnih voda Grada Cresa je izvrsno. Jedino se akvatorij luke Cres izdvaja kao osjetljivo područje, područje podložno eutrofikaciji. Kakvoća mora za kupanje je također izvrsna.

Zaštita od štetnog djelovanja voda i mora. Sve bujice na području Grada Cresa su povremenog karaktera i javljaju se samo za vrijeme zasićenosti podzemlja i velikih oborina. Usprokos značajnim zahvatima na uređenju bujica koje ugrožavaju naselja ili prometnice, korita nekih bujica su neuređena i ugrožavaju građevine i druge vrijedne dijelove prostora. Posebno ranjivi dijelovi morske obale su šljunčana žala formirana na dnu brojnih bujičnih jaruga.

Zaštita tla. Na Cresu nema vrijednih poljoprivrednih zemljišta dok ostalih obradivih zemljišta ima površinski vrlo malo i sporadično su razbacana. Pašnjačke površine, a i dio ostalih poljoprivrednih zemljišta zarasta u degradacijske oblike šume i niskog raslinja, a najviše u makiju, te se pretvara u teško prohodna područja.

2.2. Mogućnosti razvitka

Koncepcija dugoročnog gospodarskog razvoja Grada Cresa temelji se na vlastitim razvojnim iskustvima otoka Cresa, na globalnim tendencijama razvoja otočnog dijela Primorsko-goranske županije i Hrvatske, na očekivanim tehnološkim, ekonomskim i ekološkim promjenama u razvijenim zemljama, te znanstvenim stavovima i određenim prognostičkim metodama.

Dosadašnje razvojno iskustvo Grada Cresa, kao manje otočne zajednice, pokazalo je da je opstanak i življenje na tom prostoru moguć samo uz kombinaciju raznovrsnih djelatnosti i zanimanja stanovništva. Tako su se kombinacijom poljoprivrede (ovčarstva, maslinarstva, vinogradarstva), šumarstva, pomorstva, ribarstva i prerade riba, brodogradnje, turizma i tekstilne prerade mogli osigurati kakvi takvi životni uvjeti. Ipak je značajniji razvojni pomak ostvaren s razvojem turizma od druge polovice 60- tih godina prošlog stoljeća, iako se ni on nije razvijao kao na nekim drugim otocima i u priobalju. To je omogućilo očuvanje prirodnih resursa, koji tako postaju prednost otoka Cresa u međunarodnoj turističkoj konkurenciji.

Novo stoljeće donosi i mnoštvo novih tehničkih, tehnoloških, ekonomskih i ekoloških promjena koje je teško realno procijeniti. U sve te promjene će se na određeni način uključivati i gospodarstvo Grada Cresa.

Za ubrzani gospodarski razvoj nužno je stvaranje uvjeta za razvoj poduzetništva i to: pravnog okvira, financijske i porezne politike, izrada i ponuda kvalitetnih programa izrađenih prema kriterijima međunarodnih financijskih institucija, obrazovanje poduzetnika, raznovrsne poticajne mjere države i lokalne samouprave i drugo. Management i poduzetništvo zasnivaju se na načelima poslovne učinkovitosti, stvaranju novih ideja i programa, te provedbi marketinške poslovne filozofije kojom se osmišljavaju najučinkovitiji putovi zadovoljavanja potreba potrošača.

Očuvana prirodna baština na kopnu i moru iznimni je razvojni, turistički, edukativni i znanstveni potencijal Grada Cresa. Ona i dalje treba predstavljati temelj stabilnog gospodarstva i kvaliteta života na ovom području.

2.3. Ograničenja razvitka

Ograničenja u razvitku vezana su prvenstveno za potrebu očuvanja i zaštite prirodnih resursa. U prvom redu je to zaštita jezera Vrana, sadašnjeg jedinog resursa vode za piće ograničenog kapaciteta crpljenja i s trendom sniženja razine vode. Ograničenja razvitka proizlaze zbog potrebe očuvanja obalnog ruba i visoke kakvoće more, očuvanja vrijednih dijelova prirodne baštine, šuma i pašnjačkih površina, kulturno-povijesne baštine i krajolika.

Djelatnosti koje posredno ili neposredno koriste more u sukobu su s zaštitom i očuvanjem jednog od najvažnijih prirodnih resursa područja Grada Cresa. Turizam je glavna ekonomska djelatnost koja ima značajan utjecaj na okoliš, kako na more tako i na ostala specifična prirodna bogatstva područja Grada Cresa (populacije bjeloglavog supa i dupina).

Naime, utjecaj turizma i turističkog razvoja na okoliš ima široki raspon: uključuje promjene u izgledu obalnog predjela, organsko onečišćenje vode i mora, prekomjernu proizvodnju otpada, kao i pretjeranu buku. Utjecaj na određena prirodna bogatstva uključuje uznemiravanje gniježđenja bjeloglavog supa i dupina brodovima za rekreaciju.

Nautika također ima prilično negativne utjecaje na okoliš zbog izgradnje marine, odlaganja otpada i odvodnje otpadnih voda, kao i ispuštanje goriva i mineralnih ulja u more.

Donedavno je vladalo opće uvjerenje o velikom ribolovnom potencijalu obalnih voda istočnog Jadrana. No, uslijed naglog razvoja ribarstva i primjenu novih, djelotvornijih tehnologija, postupno se došlo do spoznaje da su i duž naših obala prirodni ribolovni resursi ograničeni i da se ovim bogatstvom treba racionalnije gospodariti. Također je značajan vrlo negativan utjecaj ribolova na populaciju dupina.

Zaštićeni dijelovi prirode (na području Grada Cresa posebni rezervati, kao dijelovi prirode s najvišim stupnjem zaštite), područja su kojima se gospodari uglavnom u svrhu očuvanja ekosustava, a zahvati čovjeka u prirodna dobra dopušteni su samo gdje su te aktivnosti potrebne da se osigura optimalno gospodarenje.

U cilju razvoja ekološki prihvatljivog i održivog turizma, potrebno je ukinuti ograđeno lovište na Tramuntani i izloviti alohtonu divljač (jeleni lopatari, divlje svinje, mufloni).

Šumske površine karakteristične su osobito za područje Tramuntane, a ističu se svojom vrijednošću i u širem okružju. Na Tramuntani je do sada zabilježeno čak 57 vrsta drveća, što je može smatrati jedinstvenom pojavom (gotovo kao arboretum).

U kontekstu isticanja važnosti razvoja i oživljavanja poljoprivredne proizvodnje, u prvom redu maslinarstva i ovčarstva, danas je prisutan problem širenja šumskih površina na pašnjake. Stoga se evidentiranje i svrsishodna zaštita pašnjačkih površina, te onemogućavanje izgradnje na njima, nameće kao imperativ.

Devastacija krajolika događa se i uslijed eksploatacije mineralnih sirovina (u prošlosti manjih količina boksita te tehničko-građevinskog kamena).

Istražne prostore mineralnih sirovina i njihovu eventualnu eksploataciju treba usmjeriti na područja koja su u manjoj mjeri ekološki osjetljiva i vizualno neekspozirana.

3. Ciljevi prostornog razvoja i uređenja

Ciljevima se određuje što se želi postići, čemu se teži. Ciljevi prostornog razvitka i uređenja (u nastavku: Ciljevi) određuju zacrtane smjerove uređenja, korištenja i zaštite prostora.

Ciljevi se određuju temeljem analize i ocjene postojećeg stanja, strategija i planova razvitka, propisa, te razvojnih dokumenata u izradi Prostornog plana.

Temeljem navedenog, određeni su po rangi i tematskim područjima sljedeći:

- Ciljevi prostornog razvitka županijskog značenja koji su određeni temeljem ocjene stanja i strateških razvojnih opredjeljenja Primorsko-goranske županije.
- Ciljevi prostornog uređenja Grada Cresa i prostornog uređenja naselja na području Grada Cresa postavljeni su slijedom Izvješća o stanju u prostoru, ocjene stanja ovog Plana, zahtjeva tijela i osoba određenih Odlukom o izradi i ostalih dokumenata i propisa.

3.1. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja

Razvoj gradova i naselja, posebnih funkcija i značajnih infrastrukturnih sustava

Ciljevi razvoja gradova i naselja, te posebnih funkcija i značajnih infrastrukturnih sustava ostvarit će se sljedećim programom:

1. osigurati racionalnost u zauzimanju novih površina za razvitak određivanjem kriterija za smještaj i dimenzioniranje građevinskih područja,
2. očuvati otočno područje od neprimjerene izgradnje sprječavajući povezivanja građevinskih područja na obalnoj crti i korištenje obale za namjene koje nisu nužno vezane uz more,
3. ublažiti evidentirane konflikte između pojedinih namjenama u prostoru,
4. osigurati uvjete za realizaciju policentričnog sustava razvojnih središta, sukladno utvrđenom stanju i procesima (demografskom, gospodarskom, društvenom),
5. mrežu središnjih uslužnih funkcija uravnotežiti sukladno demografskim pokazateljima i sustavu središnjih naselja,
6. kvalitetnom mrežom javnih cesta povezati naselja sa središtem razvitka mikroregije i međusobno,
7. osigurati javna parkirališna i garažna mjesta za osobna vozila na obodima najužih urbanih središta,
8. osigurati mogućnost za komunalni privez plovila, sukladno namjeni na obalnom dijelu naselja,
9. osigurati površine za izgradnju putničkih terminala,
10. uspostaviti lokalni pomorski promet,
11. osigurati minimalno jedan poštanski ured u svakom od središnjih naselja općine/grada,
12. osigurati 100% pokrivenost telekomunikacijskim signalom,
13. ostvariti pretpostavke za priključenje 96% stanovništva na vodoopskrbni sustav,
14. usporedo graditi sustave za odvodnju i pročišćavanje komunalnih otpadnih voda s izgradnjom vodovoda, te rješavati oborinsku odvodnju,
15. težiti izgradnji decentraliziranih sustava odvodnje s modularnim rješenjima uređaja za pročišćavanje kao jeftinijim i fleksibilnijim rješenjima,
16. osigurati primjerenu kakvoću opskrbe električne energije u svim naseljima,
17. potaknuti korištenje obnovljivih izvora energije na regionalnoj razini te povećati energetske učinkovitost,
18. osigurati pretpostavke za korištenje decentraliziranih izvora energije,
19. izgraditi sustav za gospodarenje otpadom i pripadajuću mu pretovarnu stanicu,
20. postignuti skladnu strukturu i razmještaj djelatnosti i aktivnosti u naselju,
21. na razini građevinskog područja središnjih naselja općine/grada postići minimalnu gustoću od 30 st/ha,

22. građevinska područja naselja povećavati proširenjem izgrađenog dijela,
23. pokrenuti urbanu obnovu, putem planskih mjera i uvjeta za otklanjanje prostornih, gospodarskih, društvenih i okolišnih nedostataka degradiranih područja naselja,
24. poticati revitalizaciju i prenamjenu napuštenih i zapuštenih površina naselja i građevina,
25. za centralno naselje grada osigurati minimalno 10 m²/stanovniku parkovnih površina,
26. vratiti određeni stupanj izgubljenog urbaniteta definiranjem smjernica i kriterija za gradnju i uređenje u štićenim povijesnim jezgrama.

Racionalno korištenje prirodnih izvora

Ciljevi u svrhu racionalnog korištenja prirodnih izvora:

1. ograničiti crpljenje podzemnih voda, jezera Vrana do razine kojom se ne narušava njihovo količinsko stanje,
2. održati I. kategoriju kakvoće zraka,
3. očuvati i poboljšati stanje podzemnih voda, glavnih sadašnjih i potencijalnih resursa vode za piće, u skladu s odlukama o zonama zaštite,
4. održivo gospodariti šumama uz očuvanje prirodne strukture i ostavljanja mogućnosti razvitka izvornih šuma.

Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

Ciljevi u svrhu očuvanja ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša:

1. očuvati vrijednosti prirodnih i kultiviranih krajobraza Županije,
2. očuvati dobro ekološko i kemijsko stanje svih površinskih voda, osobito jezera Vrana,
3. uređivanjem slivova očuvati i unaprijediti retencijske kapacitete zemljišta,
4. zaštititi, očuvati i omogućiti oporavak morskih i obalnih ekoloških sustava na područjima gdje je to izvedivo, kroz obnavljanje strukture i funkcija,
5. smanjiti pritisak na morski okoliš zbog ispuštanja komunalnih otpadnih voda, izgradnjom uređaja II. stupnja pročišćavanja za sve sustave javne odvodnje opterećenja većeg od 10.000 ES,
6. razviti i osuvremeniti ekološku zaštitu i postojeći sustav za prihvati i obradu zauljenih voda i otpada s brodova u lukama.

3.2. Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja

Osnovni cilj prostornog razvitka definiran je kao dostizanje visoke kvalitete življenja kroz poticanje razvoja gospodarstva, uz nužnost očuvanja prirodnih vrijednosti i kulturnog identiteta područja.

Demografski razvoj

Osnovni ciljevi demografskog razvoja su:

1. planirati gradnju i uređenje novih sadržaja i namjena sukladno planiranom radnom kontingentu stanovništva,
2. opremanjem i uređenjem naselja te razvojem društvene djelatnosti i infrastrukture stvoriti preduvjete za zadržavanje postojećih i privlačenje novih stanovnika, osobito mladih.

Odabir prostorno-razvojne strukture

Ciljevi razvoja područja Grada Cresa su dominantno usmjereni na:

1. razvoj primarne djelatnosti (osobito poljoprivrede, i to: maslinarstva, ovčarstva, ribarstva)
2. razvoj proizvodnih i uslužnih djelatnosti,
3. razvoj turizma,
4. očuvanje i zaštitu prirodnih resursa,
5. razvoj društvenih djelatnosti i društvene infrastrukture,
6. razvoj prometne, energetske i komunalne infrastrukture.

Ciljevi razvoja pojedinih prostornih (homogenih) područja su orijentirani na dominantne razvojne aktivnosti po slijedećim područjima:

- Sjeverni Cres
 - razvoj primarnih djelatnosti (pčelarstvo, ovčarstvo, ribarstvo),
 - razvoj turizma,
 - očuvanje i zaštita prirodnih resursa,
 - razvoj prometne infrastrukture.
- Centralni dio Cresa
 - razvoj proizvodnih i uslužnih djelatnosti,
 - razvoj turizma,
 - razvoj društvenih djelatnosti i društvene infrastrukture,
 - razvoj primarnih djelatnosti (maslinarstvo, ovčarstvo, voćarstvo i povrtlarstvo),
 - razvoj prometne infrastrukture.
- Jugoistočni dio Cresa
 - razvoj primarne djelatnosti (ovčarstvo),
 - razvoj proizvodnih djelatnosti,
 - očuvanje i zaštita prirodnih resursa,
 - razvoj energetske infrastrukture.
- Jugozapadni dio Cresa
 - razvoj primarnih djelatnosti (uzgoj ljekovitog bilja, maslinarstvo, ovčarstvo, ribarstvo)
 - razvoj uslužnih djelatnosti,
 - razvoj turizma,
 - očuvanje i zaštita prirodnih resursa.
- Područje Vranskog jezera
 - očuvanje i zaštita prirodnih resursa.

Razvoj naselja, društvene, prometne i komunalne infrastrukture

Osnovni ciljevi razvoja su:

1. ustrojiti sustav naselja Grada Cresa, na postojećoj mreži naselja,
2. središnje naselje Grada Cresa planirati sa minimalnim funkcijama petog ranga središnjih naselja,
3. odrediti naselja lokalne razine i značaja sa minimalnim funkcijama,
4. poboljšati razinu usluga i uvjeta rada javnih službi,
5. planirati sadržaje u sportskoj infrastrukturi i to višenamjensku dvoranu i igrališta za male sportove, te realizirati sportove na otvorenim vodama,

6. osigurati i sekundarnu zdravstvenu zaštitu u vidu specijalističkih ambulanti, te planirati i građevinu zdravstvenog zavoda,
7. otvoriti razne ustanove socijalne skrbi (starački dom i druge vrste domova).
8. nastavak rekonstrukcije državne ceste D 100 (uključujući i izgradnju obilaznice Grada Cresa),
9. rekonstrukcija županijskih, lokalnih i nerazvrstanih cesta i poboljšanje sigurnosti na cestama,
10. osigurati sigurno mimoilaženje vozila,
11. bolja prometna povezanost otoka s kopnom i međutočna povezanost,
12. dopuna sadržaja u lukama otvorenim za javni promet,
13. stare putove i makadam održavati za pješačke i biciklističke staze.
14. integriranje sustava vodoopskrbe u jedinstveni regionalni vodoopskrbni sustav zbog njegove ranjivosti,
15. izgradnja lokalnih sustava vodoopskrbe sa desanilizatorima kao jedna od varijante opskrbe vodom na sjevernom dijelu otoka ,
16. kompletiranje sustava za odvodnju i pročišćavanje sanitarnih otpadnih voda za aglomeraciju Cres,
17. za manja naselja gdje su male varijacije u potrošnji ljeta-zima graditi će se lokalni sustavi za prikupljanje otpadnih voda,
18. povezivanje postojećih i planiranih dislociranih digitalnih pretplatničkih stupnjeva na višu prometnu razinu,
19. izgradnja pristupne telekomunikacijske mreže kao podzemne TK mreže,
20. planirani zahvati odnose se pretežno na montažu novih udaljenih pretplatničkih stupnjeva, a duž planiranih prometnica treba predvidjeti i izgradnju distribucijske kabelaške kanalizacije (DTK),
21. telekomunikacijsku mrežu razvijati tako da je putem jedinstvene tt-kanalizacije za područje Grada Cresa omogućeno uključivanje svih telekomunikacijskih operatera.
22. izgradnja novih trasa elektrovodova i trafostanica čime će se povećati kapacitet i opskrba postojećih i planiranih potrošača,
23. razvoj potrošnje energije tekućim gorivima, smanjenje potrošnje krutih goriva, te veće korištenje plina.
24. opskrbu plinom omogućiti pomoću ukapljenog naftnog plina, kao zamjene za tekuća i kruta goriva,
25. naročitu pažnju posvetiti korištenju obnovljivih izvora energije, osobito energiji sunca,
26. uspostaviti sustav gospodarenja otpadom, planirati gospodarenje građevnim otpadom te reciklažna dvorišta

Zaštita krajobraznih i prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

Osnovni ciljevi zaštite prostora su:

1. očuvati prvu kategoriju kvalitete zraka,
2. proširiti monitoring kvalitete zraka na području jezera Vrana,
3. poboljšati infrastrukturu u lukama za prihvaćanje fekalnih i zauljenih voda s plovila, te jačati lokalne kapacitete za sprječavanja i reagiranje kod nesreća na moru,
4. očuvati prirodno značenje, estetsku, ekološku i edukacijsku ulogu šuma posebne namjene te unaprijediti ekološku stabilnost zaštitnih šuma,
5. spriječiti prenamjenu i obrastanje poljoprivrednog zemljišta,
6. osigurati neškodljiv protok slivnih voda, zaštititi građevinska područja, građevine, poljoprivredne površine i druge vrednije sadržaje od bujičnih vodotoka, te održati vodnu eroziju u prihvatljivim granicama,
7. očuvati strukturalna obilježja krajobraza,
8. očuvanje identiteta prirodnih područja,
9. očuvati krajobraznu raznolikost i biološku raznolikost na kopnenom i podmorskom dijelu Grada Cresa,
10. održati postojeće ekološke procese u životnim zajednicama,

11. očuvati staništa, ekosustave, biocenoze i vrste organizama u što je moguće izvornijem i netaknutom stanju,
12. omogućiti dinamiku i evolutivno stanje genetskog prirodnog bogatstva,
13. čuvati primjere prirodnog okoliša radi provedbe znanstvenih istraživanja, zadovoljavanja estetskih i duhovnih potreba i obrazovanja.
14. zaštićene prirodne vrijednosti trajno čuvati te koristiti kao budući turistički, edukativni, razvojni i znanstveni potencijal,
15. očuvati, revitalizirati i uključiti u suvremeni život kulturno-povijesno naslijeđe sustavnim uključivanjem u relevantne projekte i razvojne planove.

3.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području Grada Cresa

Racionalno korištenje i zaštita prostora

Osnovni ciljevi racionalnog korištenja i zaštite prostora su:

1. postignuti skladnu strukturu i razmještaj djelatnosti i aktivnosti u naselju,
2. na razini građevinskog područja grada Cresa ne dozvoliti gustoću manju od 30 st/ha,
3. građevinska područja naselja povećavati proširenjem izgrađenog dijela,
4. pokrenuti urbanu obnovu, putem planskih mjera i uvjeta za otklanjanje prostornih, gospodarskih, društvenih i okolišnih nedostataka degradiranih područja naselja,
5. poticati korištenje rezervi za gradnju u izgrađenom dijelu naselja,
6. poticati revitalizaciju i prenamjenu napuštenih i zapuštenih površina naselja i građevina
7. definirati detaljne uvjete gradnje u manjim naseljima koja nisu obuhvaćena izradom UPU-a
8. rekonstrukcije i adaptacije postojećih građevina provoditi u skladu s oblikovnim karakteristikama naselja,
9. definirati smjernice i kriterije za gradnju i uređenje u zaštićenim povijesnim jezgrama.

Utvrđivanja građevinskih područja u naselja

Ciljevi utvrđivanja građevinskih područja u naselja su:

1. postojeća građevna područja racionalizirati prema obliku i veličini,
2. težiti povećanju izgrađenosti, iskoristivosti i gustoći građevnih područja (stanovnika/ha),
3. povećanje građevnog područja svesti na minimum,
4. minimalizirati izdvojene dijelove građevnih područja naselja.
5. usklađenje broja i veličine građevinskih područja sukladno sa planiranim brojem stanovnika,
6. vrednovati i razvijati obilježja naselja, vrijednosti i posebnosti krajobraza, te prirodnih i kulturno-povijesnih cjelina.

Unapređenje uređenja naselja i komunalna infrastrukture

Ciljevi uređenja naselja i komunalne infrastrukture:

1. minimalna razina uređenja građevinskog područja obuhvaća pripremu zemljišta, pristupni put, elektroopskrbu, vodoopskrbu i odvodnju,
2. planiranje prostora za komunalne građevine i površine, kao što su parkovi, dječja igrališta, tržnice na malo, površine za zbrinjavanje otpada, i ostalo.

4. Prikaz prostornog razvoja na području Grada Cresa u odnosu na prostornu i gospodarsku strukturu Primorsko-goranske Županije

4.1. Razvojna opredjeljenja županije i države

Prostorni plan Primorsko-goranske županije (SN 32/13) (**dalje u tekstu PP PGŽ**) odredio je uvjete i kriterije za namjenu, uređenje, građenje, korištenje i zaštitu, koji se provode prostornim planovima užeg područja. U pravilu se detaljnija razrada, na razini uređenja prostora, provodi ovim Planom.

PP PGŽ-om su rangirane i određene građevine i zahvati koji su od vitalnog značenja razvitka države i Županije. Te građevine u pravilu se nazivaju **građevinama od važnosti države i županije**. To su građevine koje su u funkciji aktivnosti rada, odmora i nadgradnje, te su njihov nužan i obvezan dio. One se dimenzioniraju i planiraju sukladno obimu potreba, razini gospodarskog razvitka (društveni standard – BND) i dinamici razvitka. Dakle njihova važnost je utemeljena u funkcionalnosti planiranog sustava uređenja prostora.

Osim navedenih građevina, postoje i **građevine od interesa države i županije**. Te građevine su strogo interesno određene, bez obzira da li je to javni ili privatni interes. Prvenstveno se odnosi na trenutni gospodarski trenutak koji potražuje bržu i učinkovitiju realizaciju planiranih generatora (značajne gospodarske investicije) gospodarskog razvitka. Stoga se izbor navedenih građevina ne rangira po razini, državna – lokalna, nego po gospodarskim učincima u pojedinim dijelovima ili u cijeloj županiji. Te i takve građevine su u bliskoj realizaciji te su i poznati njeni programski i tehnički elementi za provedbu.

4.2. Organizacija prostora Grada Cresa

Razgraničenje prostora po namjenama, te definiranje centara razvitka i njihovu povezanost vrši se analitičkim alatima. Za izradu Prostornog plana Grada Cresa korištena je "Funkcionalno-nodalna" metoda. Metoda se sastoji iz postupka od formiranja relevantnih prostornih zona, preko njegovoga analitičkog vrednovanja do ustrojavanja žarišta i funkcija.

Osnovni koraci u primjeni funkcionalno-nodalne metode su:

- funkcionalna podjela prostora,
- strukturacija osjetljivosti prostora,
- strukturacija sustava naselja i
- koncepcija plana.

Funkcionalna podjela Grada Cresa na homogene cjeline

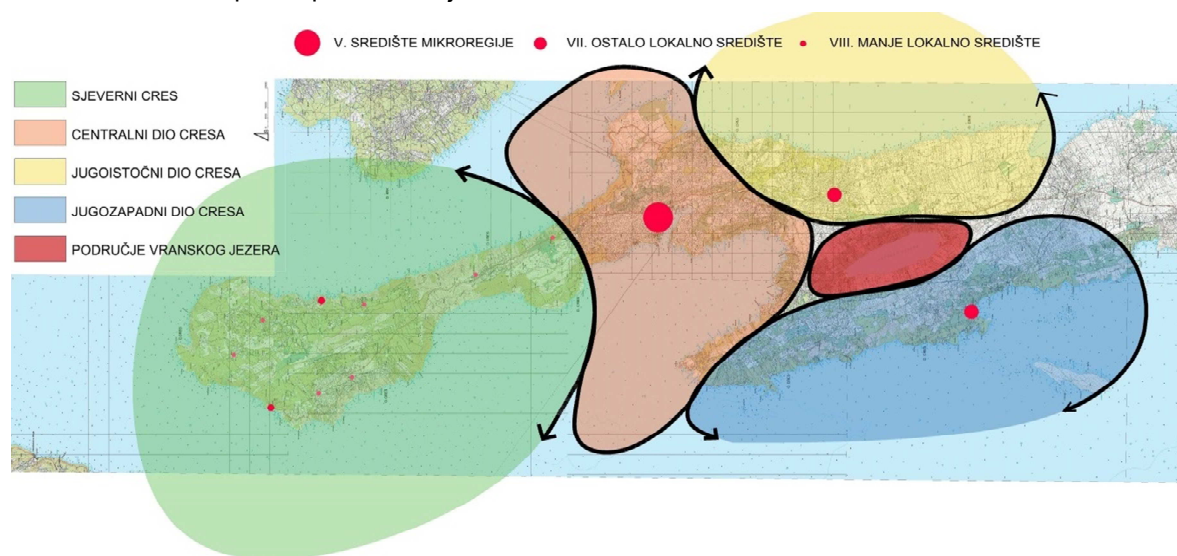
Obzirom na osobitosti prostora, područje Grada Cresa podijeljeno je na pet prostornih cjelina:

- područje Cres centar,
- područje Martinšćica,
- područje Orlec,
- područje Tramuntana (Beli i Porožina),
- područje Vranskog jezera.

Zbog specifičnosti područja Vransko jezero i kontaktni prostor jezera sagledan je kao posebna homogena cjelina.

Županijskim planom formirana je osnova sustava razvojnih središta do nivoa središta prostorne cjeline (središte VI. kategorije) koja je temelj realizacije postavljenih ciljeva i zacrtanog koncepta razvoja. Lokalna razvojna središta (središta VII i VIII. kategorije) predstavljaju naselja koja su ujedno i središta općina/gradova i neka druga predložena naselja. Ova su središta Županijskim planom određena načelno i imaju upućujući karakter. Rangiranje ima svrhu da se planom pozicioniraju osnovne poticajne razvojne aktivnosti i osigura ravnomjerniji razvoj i uravnotežen(iji) standard života stanovništva Županije.

Slika 2: Shematski prikaz prostornih cjelina sa središtima

Na području Grada Cresa definirano je pet homogenih cjelina, a svaka od njih ima svoje gravitacijsko središte. U nastavku slijedi tablični prikaz područja s navedenim središtima.

Tablica 1: Sustav razvojnih središta prema prostornim cjelinama

PROSTORNE CJELINE DEFINIRANE OVIM PLANOM	SREDIŠTE PROSTORNE CJELINE	RANG
Područje Tramuntana	Niz disperziranih naselja (Beli, Porozina)	VIII. ostalo manje lokalno središte
Područje Cres centar	Cres	V. središte mikroregije
Područje Orlec	Orlec	VII. ostalo lokalno središte
Područje Martinšćica	Martinšćica	VII. ostalo lokalno središte
Područje Vranskog jezera	/	

Tablica 2: Planirane funkcije naselja

RANG	SREDIŠNJE NASELJE	SREDIŠNJE USLUŽNE FUNKCIJE	
		SKUPINA	SADRŽAJI
V. Središte mikroregije	Cres	Uprava i sudstvo	- ispostave županijske uprave - gradski organi samouprave - općinski sud - prekršajni sud - sjedište javnog bilježnika - porezna uprava – ispostava - policijska stanica
		Školstvo	- sveučilišni centar fakulteta, ispostava - srednja škola - osnovna škola
		Kultura i informacije	-otvoreno ili pučko učilište

			- dom kulture - kino - muzej, galerija, zbirka - knjižnica, čitaonica
		Zdravstvo	- primarna zdravstvena zaštita - sekundarna zdravstvena zaštita
		Socijalna skrb	- centar ili podružnica centara za socijalnu skrb - ispostava zavoda za zapošljavanje - dom socijalne skrbi
		Financijske i slične usluge	- banka – ispostava - FINA – ispostava
		Opskrba i usluge	- manji uslužni i trgovački centri - skladišta, manje hladnjače - više specijaliziranih trgovina, servisa i obrtničkih radionica
		Sport	- višenamjenska sportska dvorana - pojedinačni sportski objekti - sportski klubovi
VII. Ostalo lokalno središte	Martinšćica Orlec*	Školstvo	- područna osnovna škola
		Kultura	- knjižnični stacionar ili bibliobus
		Zdravstvo	- primarna zdravstvena zaštita
		Financijske i slične usluge	- mjenjačnica
		Trgovina obrt i usluge	- trgovine mješovitom robom - obrtničke i uslužne radionice
VIII. Ostalo manje lokalno središte	Beli Porozina	Kultura	- knjižnični stacionar ili bibliobus
		Trgovina obrt i usluge	- trgovine mješovitom robom - obrtničke i uslužne radionice

*za naselje Orlec nije potrebno planirati sadržaj područne osnovne škole, zbog specifičnosti otoka za koji vrijede posebni kriteriji.

Grad Cres ima dvojaku funkciju u sustavu središnjih naselja Županije i to kao centar mikroregije i centar prostorne cjeline. Lokalna središta VII. kategorije su naselja Martinšćica i Orlec.

Povećanjem ranga pojedinih naselja na području Grada Cresa planira se ujednačiti razvoj svih dijelova Grada Cresa, osobito područja izvan utjecaja naselja Cres.

Strukturacija osjetljivosti prostora

Osjetljivost prostora vrednovana je temeljem prirodnih pokazatelja, odnosno u skladu s polazištima i ciljevima očuvanja i zaštite prirode. Vrednovane su osnovne sastavnice prostora: voda, more, šume, tlo, te posebno zaštićena područja prirode.

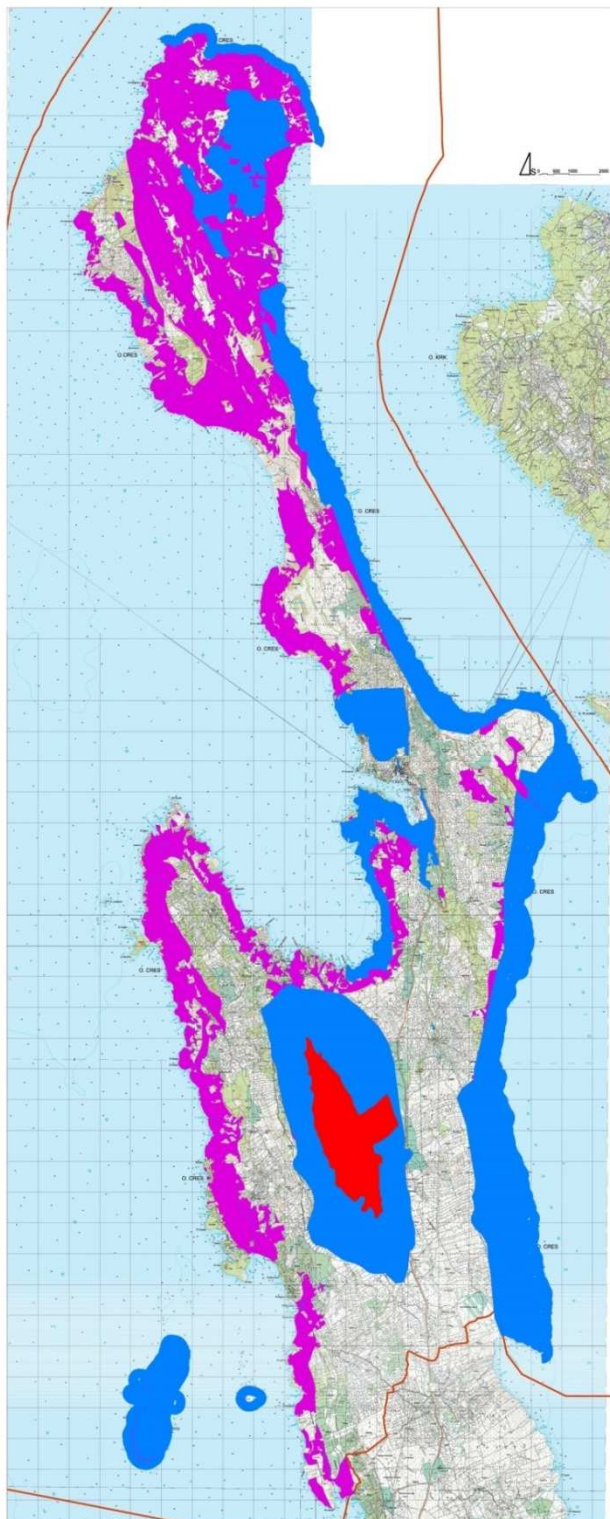
Temeljem gradacija slojeva navedenih sastavnica izrađena je karta osjetljivosti prostora. Karta osjetljivosti je u naravi karta ograničenja koja provjerava prostorne mogućnosti daljnjeg razvoja na području Grada Cresa. Gradacija se provodi na način da je tematsko područje podijeljeno u 4 razine onečišćenja, ugroženosti, značenja itd. Prva razina određuje najugroženija područja (ugrožena, onečišćena, zaštićena i sl.), a sljedeće su povoljnije, sve do zadnje, četvrte, u kojoj su uvjeti gradnje i korištenja bez ograničenja. Za pojedine kategorije zaštite određeni su sljedeći uvjeti gradnje i korištenja prostora:

- I. **Kategorija** - Zabranjeno je građenje.
- II. **Kategorija** - Zabranjeno je širenje postojećih i formiranje novih građevnih područja. Dopuštena je gradnja izvan građevnog područja građevina (u funkciji primarne djelatnosti).
- III. **Kategorija** - Zabranjeno je formiranje novih građevnih područja. Dopuštena je gradnja izvan građevnog područja.

Na slici 2 prikazan je shematogram osjetljivosti prostora na sljedeći način:

- crvena boja predstavlja I. kategoriju osjetljivosti prostora,
- plava boja predstavlja II kategoriju osjetljivosti prostora, a
- ljubičasta boja III. kategoriju osjetljivosti prostora.

Slika 3: Shematogram osjetljivosti prostora

5. Organizacija prostora i osnovna namjena i korištenje prostora

Namjena prostora iskazuje se nizom funkcija koje iskazuju bitne značajke načina korištenja, uređenja i zaštite prostora. Te funkcije dijele se:

a) prema osobitosti na pet prostornih cjelina:

- područje Cres centar,
- područje Martinšćica,
- područje Orlec,
- područje Tramuntana (Beli i Porozina),
- područje Vranskog jezera.

b) prema namjeni na:

- površine naselja
- izgrađene strukture izvan naselja
- poljoprivredne površine,
- šumske površine,
- ostalo poljoprivredno tlo, šume i šumsko zemljište (pašnjačke površine),
- površine voda i mora

5.1. Razvoj i uređenje površina naselja

Naselje je urbana ili ruralna struktura koju čine stanovanje i njemu sukladne prateće funkcije u zatečenom (izgrađenom) ili planiranom opsegu. Naselje je mjesto stalnog i/ili povremenog boravka ljudi, odnosno mjesto u kojemu stanovnici stanuju i zadovoljavaju svoje osnovne potrebe vezane uz rad, obrazovanje i odmor.

U naselje se, osim stanovanja, smještaju i sve njemu sukladne funkcije u skladu s rangom ili značenjem naselja, kao što su:

- sadržaji javne i društvene namjene (obrazovni, zdravstveni, zabavni, kulturni, upravni, pravosudni, vjerski i drugi slični sadržaji),
- sadržaji gospodarske namjene (tihe proizvodne i poslovne djelatnosti bez opasnosti za okoliš, skladišta, servisi i uređaji i sl.),
- sadržaji ugostiteljsko-turističke namjene,
- sadržaji sportsko-rekreacijske namjene,
- komunalne građevine i infrastruktura,
- prometni sadržaji (kopneni, zračni i pomorski)
- ostali sadržaji i namjene sukladne naselju.

Građevinsko područje naselja planira se za razvitak i proširenje tog naselja. Građevinsko područje naselja u pravilu čine izgrađeni i neizgrađeni dio. Neizgrađeni dio može biti uređen ili neuređen.

Ovim Prostornim planom definirana su građevinska područja naselja koja zadovoljavaju potrebe Grada Cresa za buduće razdoblje, a stimulativna su u smislu poboljšanja kvalitete stanovanja i opremanja prometnom i komunalnom infrastrukturom.

Razgraničenje površine naselja obavljeno je određivanjem granice građevinskog područja, uvažavajući kriterije Prostornog plana Primorsko-goranske županije i smjernice Strategije prostornog uređenja Republike Hrvatske.

Granice građevinskih područja razgraničuju površine izgrađenog dijela naselja i površine predviđene za njegov razvoj od ostalih površina namijenjenih razvoju poljoprivrede, šumarstva i drugih djelatnosti koje se, obzirom na namjenu, mogu obavljati izvan građevinskih područja.

Prilikom određivanja građevinskih područja naselja uvaženi su svi kriteriji, smjernice i mjere u pogledu racionalnog gospodarenja i zaštite prostora. Definiranje građevinskog područja provodilo se prvenstveno kroz objektivno sagledavanje potreba za prostorom za svako naselje, uvažavanjem postojećih demografskih kretanja, procjenom budućih demografskih procesa, procjenom gospodarskih potencijala i potreba, te drugih obilježja ili posebnosti značajnih za pojedino naselje.

Iz zona namijenjenih razvoju naselja izuzete su površine neprimjerne za izgradnju, kao što su šumsko i poljoprivredno zemljište i sl.

Prilikom određivanja prostora za razvoj naselja poštivane su slijedeće smjernice:

- nakon detaljne provjere na terenu, utvrđene su stvarne granice zaposjednutosti prostora i određene granice izgrađenog dijela naselja;
- uspostavljen je sustav informacija (demografska kretanja, lokacijske i građevinske dozvole i dr.) u svrhu osiguranja korištenja i planiranja područja za razvoj
- za naselja za koje je izrađen UPU, izvršilo se smanjenje građevinskog područja na UPU-om definiranim površinama neprikladnim za gradnju.

Tablica 3: Iskaz površina građevinskih područja naselja i gustoća stanovanja

Naselje	Oznaka	Izgrađeni dio		Neizgrađeni dio	Površina ukupno	Stanovništvo	Gustoća stanovnika
		(ha)	%			2011.	
Beli	NA1 ₁₋₆	3,5	71,4	1,4	4,9	47	13,4
Dragozetići	NA2	3,8	73,1	1,4	5,2	20	5,3
Filozići	NA3	0,9	81,8	0,2	1,1	6	6,7
Predošćica	NA4	1,4	82,4	0,3	1,7	3	2,1
Sv.Petar	NA5 ₁₋₂	1,0	66,7	0,5	1,5	14	14,0
Vodice	NA6	0,6	54,5	0,5	1,1	7	11,7
Cres	NA7	68,2	70,1	27,4	95,6	2289	33,8
Loznati	NA8	1,6	57,1	1,2	2,8	40	25,0
Orlec	NA9	6,6	62,3	4,0	10,6	92	13,9
Lubenice	NA10	1,2	70,6	0,5	1,7	12	10,0
Martinšćica	NA11	20,0	76,0	6,3	26,3	132	6,6
Miholašćica	NA12	4,8	82,8	1,0	5,8	36	7,5
Pernat	NA13	2,8	58,3	2,0	4,8	8	2,9
Valun	NA14	6,6	68,0	3,1	9,7	65	9,8
Vidovići	NA15	1,0	58,8	0,7	1,7	2	2,0
Stivan	NA16	6,7	55,8	5,3	12,0	40	6,0
Zbičina	NA17	1,0	55,6	0,8	1,8	5	5,0
Ivanje	NA18	1,5	100,0	0,0	1,5	3	2,0
Važminec	NA19	0,4	100,0	0,0	0,4	0	0,0
Merag	NA 20 ₁₋₂	2,2	100,0	0,0	2,2	10	4,5

Porozina	NA 21₁₋₂	4,1	77,4	1,2	5,3	29	7,1
Krčina*	NA 22	0,3	33,3	0,6	0,9	nema podataka	/
Hrasta	NA 23	0,8	66,7	0,5	1,3	12	15,0
UKUPNO		141	70,2	59,4	199,9	2879	20,5

*dio statističkog naselja Orlec

Ukupna površina građevinskog područja naselja iznosi 199,9 ha, od čega površina izgrađenog dijela iznosi 141 ha, neizgrađenog dijela 59,4 ha, dok gustoća stanovanja iznosi 20,5 st./ha.

Prostornim planom utvrđena su građevinska područja naselja na području Grada Cresa i to za naselja: Beli, Dragozeći, Filozići, Predošćica, Sveti Petar, Vodice, Ivanje, Važminec, Cres, Loznati, Orlec, Lubenice, Martinšćica, Miholašćica, Pernat, Valun, Vidovići, Stivan, Zbičina, Merag, Porozina te Krčina i Hrasta.

Građevinska područja naselja prikazana su na katastarskoj podlozi u mjerilu 1:5000, na kartografskim prikazima 4 "Građevinska područja".

Za naselja koja se nalaze u vodozaštitnoj zoni Vranskog jezera - Mali Podol, Zbišina, Stanić, Vrana i Grmov, nisu utvrđena građevinska područja.

Detaljna namjena površina utvrdit će se izradom urbanističkog plana uređenja za sljedeća naselja:

- Cres — građevinsko područje naselja (NA 7),
- Orlec — građevinsko područje naselja (NA 9),
- Martinšćica — građevinsko područje naselja (NA 11)
- Miholašćica — građevinsko područje naselja (NA 12),
- Valun — građevinsko područje naselja (NA 14)
- Stivan — građevinsko područje naselja (NA 16)
- Porozina — građevinsko područje naselja (NA 21),
- Pod Beli - građevinsko područje naselja (NA 12)

Za sva ostala naselja ili dijelove naselja koja nisu obuhvaćena obaveznom izradom prostornog plana užeg područja zahvati u prostoru i uvjeti smještaja građevina utvrđivati će se temeljem odrednica ovog Prostornog plana

5.2. Površine za izdvojene namjene

Izdvojene namjene su specifične funkcije koje se svojom veličinom, strukturom i načinom korištenja razlikuju od površina naselja. U površinama za izdvojene namjene ne može se planirati nova stambena gradnja.

Ovim Planom određuju se sljedeće izgrađene strukture izvan građevinskih područja naselja:

1. građevinska područja izvan naselja za izdvojene namjene:
2. područja i građevine izvan građevinskog područja za koje se planira izgradnja.

Građevinska područja izvan naselja za izdvojene namjene:

Izdvojene namjene prikazane su na kartografskom prikazu 1 "Korištenje i namjena površina", mj. 1:25000, te na kartografskim prikazima 4. "Građevinska područja", mj. 1:5000. Granice građevinskih područja za izdvojene namjene prikazane su na kartografskim prikazima 4. "Građevinska područja", mj. 1:5000.

Razgraničenje površina za izdvojene namjene određeno je za:

1. Građevinska područja gospodarske namjene:
 - a) poslovna,
 - b) ugostiteljsko-turistička,
 - c) luka nautičkog turizma.
2. Građevinska područja groblja,

Građevinska područja gospodarske namjene:

a) Poslovna namjena (K)

Površine za gospodarsku namjenu su, između ostalog, izdvojene površine predviđene za poslovnu namjenu.

Prostorni razmještaj površina poslovne namjene baziran je na sadašnjem razmještaju gospodarskih djelatnosti, prostornim mogućnostima, planiranom sustavu središnjih naselja i povezanosti na prometnu i komunalnu infrastrukturu.

Površine poslovne namjene namijenjene su poslovnim djelatnostima koje obuhvaćaju manje proizvodne, skladišne, uslužne, trgovačke ili komunalno servisne sadržaje.

Prostornim planom predviđene su sljedeće zone poslovne namjene:

- pretežito uslužna zona Cres (Volnik) - K1₁,
- pretežito uslužna zona Loznati – K1₂,
- pretežito uslužna zona Orlec – K1₃,
- manja proizvodna zona Pržić – K2.

b) Ugostiteljsko-turistička namjena (T)

Prostornim planom predviđene su površine za sadržaje ugostiteljsko-turističke namjene izvan naselja. U sklopu građevina ugostiteljsko-turističke namjene moguće je predvidjeti stambeni prostor.

Razgraničenje površina ugostiteljsko – turističke namjene određeno je za:

- T1 – hotele s pratećim sadržajima, trgovačke, ugostiteljske, športske, rekreativne i zabavne te slične namjene,

- T2 – zone turističkih naselja, koja sadrže sve namjene u funkciji turizma, kao što su apartmanska naselja, ostali smještajni kapaciteti, športske i rekreativne djelatnosti, parkovi, zelenilo, itd.,
- T3 – kampove – autokampove, smještajne jedinice nisu povezane s tlom na čvrst način
- Hoteli s pratećim sadržajima, trgovačke, ugostiteljske, športske, rekreativne i zabavne te slične namjene (T1)

Na području Grada Cresa predviđena su slijedeća građevinska područja za izgradnju smještajnih kapaciteta iz skupine hoteli, pansioni, aparthoteli, vile i sl:

- T1₃ Kovačine (kod Cresa),
- T1₅ Grabar Barnarski (kod Cresa),
- T1₆ Centar (kod Martinšćice),
- T1₇ Zdovice (kod Valuna),
- Turistička naselja (T2)

Na području Grada Cresa definirana su slijedeća područja turističkih naselja:

- T2₁ Stara Gavza (kod Cresa),
- T2₃ Zaglav (kod Miholašćice),
- T2₄₋₁ Porozina,
- T2₄₋₂ Porozina,
- T2₅ Merag,
- Kampovi (T3)

Na području Grada Cresa predviđena su slijedeća građevinska područja namijenjena smještaju kampova – autokampova:

- T3₁ Kovačine (kod Cresa),
- T3₂ Slatina (kod Martinšćice),
- T3₃ Pod Beli,
- T3₄ Zdovice (kod Valuna),
- T3₅ Travnice (kod Valuna),
- T3₆ Lubenice,
- T3₇ Železni Menik (kod Orleca),

c) Luka nautičkog turizma (LN)

Na području Grada Cresa određene su luke nautičkog turizma:

- LN1- marina Cres
- LN2- marina Zaglav/Martinšćica
- LN3- marina Valun

Građevinska područja groblja

Područja za razvoj groblja izvan građevinskog područja naselja na području Grada Cresa su:

- Cres (G₁),
- Dragozetići (G₂),
- Lubenice (G₃),
- Martinšćica (G₄),
- Orlec (G₅),

- Sv. Marko (G₆)
- Loznati (G₇),

Tablica 4: Iskaz površina građevinskih područja za izdvojene namjene

1.2. GRAĐEVINSKA PODRUČJA ZA IZDOJENE NAMJENE							
GRAD CRES			Oznaka	Izgrađeni dio (ha)	Neizgrađeni dio (ha)	Površina ukupno (ha)	
1.2.1.	GOSPODARSKA NAMJENA						
A)	POSLOVNA NAMJENA		K				
	Pretežito uslužna Cres – "Volnik"		K1 ₁	2,7	6,6	9,3	
	Pretežito-uslužna Loznati		K1 ₂	-	1,3	1,3	
	Pretežito uslužna Orlec		K1 ₃	-	2,8	2,8	
	Manja proizvodna Pržić		K2	-	1	1	
	Poslovna namjena	UKUPNO	K	2,7	11,7	14,4	
B)	UGOSTITELJSKO TURISTIČKA NAMJENA		T				
	Hoteli s pratećim sadržajima		T1				
	Cres	Zona Kovačine	T1 ₃	-	5,0	5,0	
		zona Grabar Barnarski	T1 ₅	-	16,4	16,4	
	Martinšćica	zona Centar	T1 ₆	-	17,9	17,9	
	Valun	zona Zdovice	T1 ₇	-	0,9	0,9	
	Hoteli s pratećim sadržajima		UKUPNO	T1	-	40,2	40,2
	Turistička naselja		T2				
	Cres	zona Stara Gavza	T2 ₁	9,3	-	9,3	
	Miholašćica	zona Zaglav	T2 ₃	10	-	10	
	Porozina	zona Porozina	T2 ₄₋₁	0,8	2,1	2,9	
		zona Porozina	T2 ₄₋₂	-	3,3	3,3	
	Merag	zona Merag	T2 ₅	-	0,5	0,5	
	Turistička naselja		UKUPNO	T2	20,1	5,9	26,0
	Kampovi		T3				
	Cres	zona Kovačine	T3 ₁	29	3	32	
	Martinšćica	zona Slatina	T3 ₂	28,4	12,4	40,8	
	Beli	zona Pod Beli	T3 ₃	1,3	-	1,3	
	Valun	zona "Zdovice"	T3 ₄	1,4	0,6	2,0	
		zona "Travnice"	T3 ₅	-	5,8	5,8	
	Lubenice	Zona Lubenice	T3 ₆	-	2,0	2,0	
	Orlec	Zona Železni Menik	T3 ₇	-	10,0	10,0	
	Kampovi		UKUPNO	T3	60,1	33,8	93,9
	Ugostiteljsko turistička namjena		UKUPNO		80,2	79,9	160,1
C)	Luka nautičkog turizma (KOPNENI DIO)		LN				
	marina Cres		LN1	3,5	0,4	3,9	
	marina Zaglav/Martinšćica		LN2	-	4,2	4,2	
	marina Valun		LN3	-	0,8	0,8	
	Luka nautičkog turizma	UKUPNO	LN	3,5	5,4	8,9	
1.2.2.	GROBLJA		G				
	Cres		G ₁	1,17	0,7	1,89	
	Dragožeći		G ₂	0,04	-	0,04	
	Lubenice		G ₃	0,11	-	0,11	
	Martinšćica		G ₄	0,23	-	0,23	
	Orlec		G ₅	0,28	-	0,28	
	Sv. Marko		G ₆	0,10	-	0,10	
	Loznati		G ₇	0,06	-	0,06	
	Grobља	UKUPNO	G	2,0	0,7	2,7	
GRAĐEVINSKA PODRUČJA ZA IZDOJENE NAMJENE		UKUPNO		88,4	97,7	186,1	

Građenje izvan građevinskog područja

Kriteriji planiranja izgradnje izvan građevinskog područja odnose se na gradnju ili uređenje pojedinačnih građevina i zahvata. Pojedinačne građevine ne mogu biti mješovite, a određene su jednom građevnom česticom.

Pojedinačne građevine koje se nalaze izvan građevinskog područja, a izgrađene su na temelju građevinske dozvole, posebnog rješenja ili prije 15.02.1968. godine, tretiraju se kao postojeća izgradnja izvan građevinskog područja.

Za postojeće pojedinačne građevine izvan građevinskih područja dozvoljava se rekonstrukcija, adaptacija i dogradnja u opsegu neophodnom za poboljšanje uvjeta života i rada, pod uvjetom da prostor nije rezerviran za infrastrukturni koridor. Iznimno, postojeće pojedinačne građevine na lokalitetima: Petrićevi, Frantin, Žanjevići, Niska, Stepići, Konac, Jedro, Vela Čarnika, Rosuja, Poje, Mala Čarnika, Srednji, Brešće, Dol, Pojana i Sv. Vid, moguće je revitalizirati i obnoviti u izvornom obliku, poštujući (tlocrtno i visinski) gabarite izvorne građevine, uz konzervatorski nadzor projektiranja i izvedbe.

Pod opsegom neophodnim za poboljšanje uvjeta života i rada smatra se:

- obnova, sanacija i zamjena oštećenih i dotrajalih konstruktivnih i drugih dijelova građevina u postojećim gabaritima,
- priključak na građevine i uređaje komunalne infrastrukture, te rekonstrukcija svih vrsta instalacija,
- dogradnja ili nadogradnja sanitarnih prostorija (WC, kupaoonica) ukupne površine max 12 m²,
- uređenje potkrovlja ili drugog prostora unutar postojećeg gabarita u stambeni prostor.

Izvan građevinskog područja može se graditi na građevinskom zemljištu određenom ovim Planom i na prirodnim područjima.

Građevinsko zemljište izvan građevinskog područja određeno je za izgradnju građevina koje nisu u funkciji korištenja prirodnih resursa (primarne proizvodnje) i/ili građevina koje svojom veličinom, tehnološkim procesom i drugim obilježjima, značajno mijenjaju prirodna obilježja područja na kojima se grade. Unutar građevinskog zemljišta za ove građevine utvrđuje se građevinska čestica.

Na prirodnim površinama mogu se graditi građevine koje su isključivo u funkciji iskorištavanja prirodnih resursa, a svojom funkcijom, veličinom, tehnologijom i ostalim obilježjima ne utječu bitno na svojstva prirodnih površina. Karakteristika je ove gradnje da se građevine grade na čestici osnovne namjene (poljoprivredno zemljište, šuma itd.) bez da se formira zasebna građevinska čestica za izgrađenu građevinu.

Građenje na građevinskom zemljištu

Na građevinskim zemljištima na području Grada Cresa mogu se smještati sljedeće izdvojene namjene:

- a) gospodarska namjena
 - Površina za istraživanje i iskorištavanje mineralnih sirovina- kamenolom na lokaciji "Bojnak" (GZ-E)
 - Površina za odlaganje viška iskopa Pržići (GZ-Mi₁)
 - Površina za odlaganje viška iskopa uz kamenolom Bojnak(GZ-Mi₂)
- b) infrastrukturna namjena

- građevine prometne infrastrukture
 - Informacijsko interpretacijski centar „Križić“ (GZ-Info)
 - Vidikovac Buc (GZ- Vid)
 - Helidrom „Artec“ (GZ-H)
 - Postaje za opskrbu prijevoznih sredstava gorivom
- infrastrukturne građevine vodoopskrbe i odvodnje
 - vodospreme
 - crpne stanice
 - prekidne komore
 - desalinizatori
 - uređaji za kondicioniranje vode
 - uređaji za pročišćavanje otpadnih voda
 - podmorski ispusti
- građevine energetske infrastrukture
 - Sunčana elektrana Orlec – Trinket – ZAPAD (GZ-SE₁)
 - Sunčana elektrana Orlec – Trinket – ISTOK (GZ-SE₂)
 - Sunčana elektrana FILOZIĆI 28 (GZ-SE₃)
- c) komunalna namjena:
 - građevine za gospodarenje otpadom
 - građevina za postupanje s otpadom Pržić (GZ-Otp)
 - uređene plaže
 - Merašćica (GZ-UP₁),
 - Raca (GZ-UP₂),
 - Dražica (GZ-UP₃),
 - Miholašćica (GZ-UP₄).
 - javna parkirališta
 - Beli (GZ-P1) i
 - Cres (GZ-P2)
 - Loznati (GZ-P3)
- d) sportske, rekreacijske, izletničke i sl,
 - Raca (GZ-R1)
 - Marina (GZ-R2)
 - Sv. Petar (GZ-R3)

Građenje na prirodnim područjima

Temeljno opredjeljenje planskih postavki ovog Plana je da se značajnije ne mijenja bilanca osnovnih kategorija korištenja prostora, posebno ne na štetu prirodnih resursa od osobitog značenja i vrijednosti, već da se poboljšavaju kvalitativne značajke i racionalno koristi već angažirani prostor.

Na prirodnim površinama mogu se graditi građevine koje su isključivo u funkciji iskorištavanja prirodnih resursa, a svojom funkcijom, veličinom, tehnologijom i ostalim obilježjima ne utječu bitno na svojstva prirodnih površina. Karakteristika je ove gradnje da se građevine grade na čestici osnovne namjene (poljoprivredno zemljište, šuma itd.) a bez da se formira zasebna građevinska čestica za izgrađenu građevinu.

Ovim planom određuju se uvjeti za građenje na prirodnim površinama, odnosno poljoprivrednom, šumskom, ostalom poljoprivrednom i šumskom zemljištu te na vodnim površinama. Na prirodnim površinama mogu se graditi građevine isključivo u funkciji primarnih djelatnosti koje se na njima obavljaju ili građevine u funkciji pojedinih aktivnosti koje se temelje na korištenju prirodnih datosti, kao:

- a) Građevine u funkciji poljoprivrede,
- b) Građevine u funkciji šumarstva i lovstva,
- c) Građevine u funkciji djelatnosti na vodnim površinama i
- d) Sportsko-rekreacijske građevine i površine na prirodnim područjima.
- e) Infrastrukturne građevine

Na prirodnim područjima mogu se graditi gospodarske građevine prema slijedećim osnovnim kriterijima:

- građevina mora biti u funkciji korištenja prostora (poljoprivredna, planinarska, podvodna, itd);
- građevine treba graditi sukladno kriterijima zaštite prostora, vrednovanja krajobraznih vrijednosti i autohtonog graditeljstva;
- građevine moraju biti udaljene od građevinskog područja, građevnog zemljišta i ostalih građevina izvan građevnog područja, izuzev građevina linijske infrastrukture, minimalno:
 - a) 500 m za uzgoj bilja
 - b) 2 000 m za stočarske djelatnosti
 - c) 500 m za šumarsku djelatnost i lovstvo
 - d) 2 000 m za sportsko rekreacijsku namjenu

Izgrađene objekte nije dopušteno prenamijeniti u stambene, ugostiteljsko-turističke namjene ili druge namjene koje nisu sukladne odredbama ovog Plana.

a) Građevine u funkciji poljoprivrede

Građevine poljoprivredne namjene grade se izvan građevnog područja na poljoprivrednom zemljištu.

Gospodarske građevine namijenjene isključivo za poljoprivrednu djelatnost i preradu poljoprivrednih proizvoda izvan građevinskog područja smiju se graditi na vrijednim (P2), ostalim (P3) obradivim tlima te ostalom poljoprivrednom i šumskom zemljištu (PŠ).

Građevine za stočarsku proizvodnju mogu se izvan građevinskog područja graditi uz uvjet da imaju više od propisanog minimalnog broja grla.

Pod registriranim poljoprivrednim gospodarstvom, podrazumijeva se gospodarstvo upisanim u odgovarajuće registre sukladno djelatnosti.

U zemljište poljoprivredne površine pribrajaju se sve katastarske čestice izvan građevnog područja koje čine funkcionalnu poljoprivrednu cjelinu. Čestice se mogu međusobno dodirivati i/ili biti povezane cestom, kolno-pješačkim ili drugim putom, u krugu do 2000 m od gospodarskih građevina.

Određuju se uvjeti gradnje građevina poljoprivredne namjene:

- u prostoru ograničenja i
- izvan prostora ograničenja.

Prostor ograničenja je pojas kopna u širini od 1000 m od obalne crte i pojas mora u širini od 300 m od obalne crte.

Gospodarske građevine se razvrstavaju na građevine za potrebe:

- uzgoja bilja unutar prostora ograničenja,
- uzgoja bilja izvan prostora ograničenja,
- stočarske djelatnosti (farme) izvan prostora ograničenja.

b) Građevine u funkciji šumarstva i lovstva

Građevine šumarske namjene grade se izvan građevnog područja na šumskom zemljištu.

Gradnja gospodarskih i ostalih građevina namijenjenih isključivo za šumarsku djelatnost izvan građevinskog područja smiju se graditi u gospodarskoj šumi (Š1).

Građevine se razvrstavaju na:

- građevine za obavljanje šumarske djelatnosti, i
- ostale građevine.

Na površinama lovišta dopuštena je izgradnja gatera (uzgajališta divljači), postava hranilišta, pojilišta, lovačkih čeka i građevina u funkciji održavanja i uređenja lovišta.

c) Građevine na vodnim površinama

Određuju se građevine za uzgoj riba na lokalitetu

1. Uvala Zaplot – Veli bok (M1) i
2. Merag (M2).

d) Sportsko-rekreacijske površine na prirodnim površinama

Pod sportsko-rekreacijskim površinama podrazumijevaju se površine koje se uređuju u svrhu odvijanja rekreacijskih djelatnosti koje su funkcionalno vezane za specifična prirodna područja.

Rekreacijske površine su veće samostalne cjeline namijenjene uređenju, a bez izgradnje građevina. Uređuju se na površinama čija je osnovna namjena šuma (Š1, Š2, Š3), ostalo obradivo poljoprivredno tlo (P3), vode, more i ostalo poljoprivredno i šumsko zemljište (PŠ), a koriste se i uređuju u funkciji rekreacije u slobodnom prostoru i izletničkog turizma.

U rekreacijskim područjima sukladno obilježjima prostora i uz posebno vrednovanje krajobraznih vrijednosti, mogu se uređivati razne vrste rekreacijskih površina u funkciji pasivne i aktivne rekreacije građana, a bez izgradnje, kao što su:

- pješačke, biciklističke, jahaće, trim i slične staze,
- igrališta za rekreaciju odraslih i djece različitih uzrasta,
- površine za izletišta,
- prirodne morske plaže izvan građevinskog područja određene ovim Planom,
- rekreacijsko područje na morskim površinama i
- ostale slične površine namijenjene rekreaciji i zabavi.

Prirodne morske plaže izvan građevnog područja su:

- SV. Blaž (PPL₁),
- Gabrovica (PPL₂),
- Pregajena (PPL₃),
- Kruščica (PPL₄),
- Dražica2 (PPL₅),

- Plava Grot (PPL₆),
- Sv. Ivan (ispod Lubenica) (PPL₇),
- Nedomišlje (PPL₈),
- Buc (PPL₉).

Rekreacijsko područje na morskim površinama

U sklopu rekreacijskog područja na morskim površinama se planira korištenje i uređenje mora i podmorja za posebne aktivnosti sporta i rekreacije, podmorsko fotografiranje i sl. . Planira uređenje sadržaja za sport i rekreaciju uz mogućnost postave oznaka, ograda, plutača, usidrenih splavi i sl. objekata na površini mora, kao i postavom ograda i oznaka u podmorju.

e) Infrastrukturne građevine

Građevine infrastrukture jesu građevine u funkciji prometnog sustava, sustava veza, sustava vodoopskrbe i odvodnje i sustava energetike, smještene na prirodno područje.

6. Prikaz gospodarskih i društvenih djelatnosti

6.1. Gospodarske djelatnosti

U prognoziranju razvoja područja Grada Cresa obrađene su glavne gospodarske djelatnosti i pojedine glavne tvrtke, a podatci svih tvrtki uključeni su u zbirne rezultate. Razvojne prognoze izrađene su u dvije varijante u nižoj i višoj. To omogućuje predviđanje bitnih razvojnih tendencija koje su poslužile kao podloge za prostorni planirane urbanističke planove.

Varijante razvoja određene su tržišnim, resursnim, ljudskim i drugim mogućnostima razvoja glavnih gospodarskih subjekata, ali zbog velike nesigurnosti detaljnih prognoza izrađene su sinteze za pojedine djelatnosti, pružajući tako globalnu i sintetiziranu sliku razvoja područja Grada.

Tržišna orijentacija i uključenje Hrvatske u svjetske gospodarske tijekove pretpostavljaju samostalno djelovanje gospodarskih subjekata uz povoljniji odnos i konkretniji doprinos gospodarske politike zemlje prema otočnim područjima.

Koncepcija razvoja bazirana je na održivom razvoju koji pretpostavlja racionalno korištenje resursa: zemljišta, šuma, voda i prostora. Ona se zasniva i na suradnji sa susjednim Gradom Mali Lošinj i sa širim područjem.

Globalna projekcija gospodarskog razvoja

a) Ciljevi prostornog razvoja gradskog značaja

Osnovni cilj prostornog razvitka definiran je kao dostizanje visoke kvalitete življenja kroz poticanje razvoja gospodarstva, uz nužnost očuvanja prirodnih vrijednosti i kulturnog identiteta područja.

Polazeći od dostignutog stupnja razvoja, postojeće gospodarske strukture, demografske prognoze i prirodnih uvjeta, temeljna obilježja prostornog razvitka Grada Cresa usmjerena su na:

- razvoj turizma koji treba biti ostvaren kroz slijedeće: povećanje turističkog prometa, proširenje ponude raznovrsnim oblicima turističkih usluga, povećanje kvalitete smještajnih kapaciteta, stimuliranje povezanosti otočkog turizma s autohtonim proizvodima, a pogotovo proizvodnjom zdrave hrane, razvoj ruralnog turizma, u unutrašnjosti otoka, na područjima napuštenih dijelova naselja, proširenje obrazovne razine zaposlenih u turizmu, zaštita okoliša te autohtonih i etnografskih elemenata življenja stanovništva i uvođenje suvremenih metoda upravljanja i operativnog poslovanja, optimalno valoriziranje postojeće ponude i stvaranje kvalitetnije strukture turističkog proizvoda.
- razvoj proizvodnih i uslužnih djelatnosti - Poticajnim mjerama potrebno je omogućiti daljnji razvitak proizvodnih i uslužnih djelatnosti, te je uz zadržavanje postojećih djelatnosti, potrebno stimulirati otvaranje novih poslovnih, trgovačkih i uslužnih sadržaja.
- razvoj poljodjelstva, prvenstveno maslinarstva i ovčarstva. Planerska i razvojna gledišta koja vide poljoprivrednu proizvodnju kao jedan od primarnih gospodarskih sektora u prostoru Grada Cresa, realna su prvenstveno zbog povoljnih prirodnih uvjeta, a promocija i valorizacija poljoprivredne proizvodnje treba se realizirati kroz turizam. Stoga je daljnji razvitak dviju tradicionalno prisutnih i dominantnih grana poljoprivrede - maslinarstva i ovčarstva - kao nedjeljivih i kompatibilnih djelatnosti razvoja turizma, u budućnosti potrebno i nadalje stimulirati i jačati. Cilj je daljnja obnova maslinarstva na Cresu uvođenje novih i naprednih uzgojnih mjera, te izgradnja, odnosno proširenje postojećih poljskih putova (koji bi na taj način omogućili lakši

pristup poljoprivrednika do maslinika i lakši transport maslina). Osnovni ciljevi programa razvoja ovčarstva obuhvaćaju povećanje kapaciteta ispaše (eliminiranjem smreke), izgradnju pristupnih putova do pašnjaka, osiguranje potrebnih količina vode i dr.

- podizanje razine komunalne opremljenosti prostora - Vezano na razvoj komunalne infrastrukture, razvoj cestovnog prometa (realizacija novih te rekonstrukcije tj. poboljšanja prometno-tehničkih elemenata postojećih trasa), pomorskog prometa, pošte i telekomunikacija i nastavak izgradnje vodoopskrbnog sustava. S obzirom da područje Grada Cresa karakterizira visok stupanj ekološke osjetljivosti, navedene elemente infrastrukture treba graditi na način da se u najmanjoj mogućoj mjeri utječe na ekosustav te da se štite iznimne vrijednosti krajobraza.
- očuvanje i zaštitu prirodnih resursa, prvenstveno mora, Vranskog jezera i šumskih površina - Zaštita prostora i okoliša mora se prožimati s razvojnim određenjima, kako bi prostor Grada Cresa i nadalje zadržao osobine visokog stupnja očuvanosti prirodnog i kultiviranog krajobraza. Jedan od najvažnijih prirodnih resursa je Vransko jezero, koje predstavlja neprocjenjivo nacionalno bogatstvo i svjetski prirodni fenomen, a ujedno je i jedini izvor vodoopskrbe područja Grada Cresa. Stoga je nužno provesti posebne mjere za zaštitu jezerskog sliva, koje bi uključivale i radove na tehničkom rješenju rekonstrukcije prometnice. Zaštita mora od zagađenja i onečišćenja prvenstveno se sastoji u ispravnom prostornom planiranju i određivanju namjene na obalnom području, te u rješenju odvodnje, pročišćavanja i dispoziciji otpadnih voda.
- razvoj društvene infrastrukture. Nerazvijena društvena infrastruktura jedan je od ograničavajućih čimbenika razvitka, a izgradnja kvalitetnije mreže ustanova društvene infrastrukture.

Odabir prostorno-razvojne strukture

Razvoj područja Grada Cresa temeljiti će se na prirodnim, ljudskim i prostornim resursima, te na sinkroniziranom i sinergijskom povezivanju gospodarskog, prostornog, ekološkog i društvenog razvoja. To nameće potrebu utvrđivanja što realnijih i jasnijih globalnih ciljeva i ciljeva pojedinih djelatnosti radi ostvarenja dugoročne koncepcije razvoja.

Glavni su ciljevi gospodarskog razvoja: povećanje proizvodnje roba i usluga, podizanje razine proizvodnosti intelektualnog i izvršnog rada, povećanje profitabilnosti i porast životnog standarda. Pravce razvoja definiraju glavne djelatnosti koje čine okosnicu razvoja i daju veći udio domaćeg bruto proizvoda, zaposlenosti i investicija.

Glavni pravci razvoja su:

- turizam će kao i u prošlosti biti prioritetni pravac razvoja Grada Cresa. Dapače, to je i temeljna aktivnost koja privlači manje-više i sve druge djelatnosti i preko koje se i one uključuju na svjetsko tržište. Turizam će ostvariti visoki udio domaćeg bruto proizvoda, investicija i zaposlenosti. Razvoj turističkih sadržaja bit će usmjeren na povećanje kvalitete osnovnih kapaciteta, uz proširenje komplementarnih, ali u skladu s održivim razvojem i očuvanjem prostora. Turizam će povećati paletu raznovrsnih, kvalitetnih i diverzificiranih usluga, proširiti promotivne aktivnosti te stvarati uvjete za širenje ponude i na druge djelatnosti otoka;
- drugi razvojni pravac je prerađivačka industrija s opskrbom električne energije, plina i vode te građevinarstvo su djelatnosti koje će i nadalje imati razvojne gospodarske utjecaje. U prerađivačkoj industriji, manjim kapacitetima i s osloncem na jače tvrtke mogla bi se razviti raznovrsnija proizvodnja, kojom bi se upotpunjavala djelomična sezonska zaposlenost u

turizmu. Tu je cijeli spektar pružanja proizvodnih usluga nautičkom turizmu, proizvodnja raznovrsnih poluproizvoda i drugo kako bi se zadovoljile specifične i nove potrebe stanovništva i turista otoka, prvenstveno onih koje ne onečišćuju okoliš. Opskrba električnom energijom, plinom i vodom, kao i građevinarstvo, biti će u funkciji jedinstvenosti opskrbe cijelog područja Cresa i Lošinja. Brodogradnja će uz nova ulaganja obavljati popravke brodova i plovila;

- poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo je treći prioritetni razvojni pravac, koji je u prošlosti bio dominantan na području Grada Cresa. Te djelatnosti su komplementarne s razvojem turizma, a mogu biti i nosioci razvoja. Za realizaciju je potrebno stvaranje uvjeta za proizvodnju zdrave hrane, naročito maslina, grožđa, povrća, meda i drugog, te razvoja uzgojnog ribarstva, kao i nastavak održavanja, čišćenja i njege šuma u funkciji potpore turističkom razvoju;
- četvrti razvojni pravac obuhvaća uslužne djelatnosti trgovinu, prijevoz i skladištenje. Te su djelatnosti u funkciji zadovoljavanja potreba stanovništva, gospodarstva i turista. Trgovina će se modernizirati, proširivati svoj asortiman roba, povećati kvalitetu svojih usluga, proširiti lepezu novih usluga, a sve radi podmirjenja potreba stanovništva, gospodarstva i turista, naročito u ljetnoj sezoni. Međutim prijevoz putnika ima značajan gospodarski utjecaj na visinu ostvarenog bruto domaćeg proizvoda grada Cresa, a tvrtka Autotrans d.o.o. obavlja djelatnost na prostoru Republike Hrvatske i u inozemstvu;
- peti razvojni pravac su sve ostale uslužne djelatnosti. U cjelini usluge su vezane uz proizvodnju i promet roba, za zadovoljenje potreba stanovništva i turista. Njihovo širenje i razvoj može se osigurati jedino uz zadovoljavanje sve raznovrsnijih potreba stanovništva i turista i povećanog turističkog razvoja.

6.2. Razvoj društvenih djelatnosti

Naselje Cres središnje je naselje mikroregije (središte V. kategorije), Martinšćica i Orlec su ostala lokalna središta VII. kategorije, a Beli i Porožina su ostala manja lokalna središta VIII. kategorije. Sva ostala naselja svrstana su u kategoriju "ostalih naselja".

Ovim Planom su osigurani prostorni uvjeti smještaja i razvoja sustava društvenih djelatnosti: predškolskih i školskih građevina, građevina kulture, sporta i rekreacije, zdravstvenih i socijalnih građevina, vjerskih građevina i građevina uprave, te ostalih građevina od javnog interesa.

Ovim Planom određen je minimalan broj, vrsta i kapacitet građevina društvenih djelatnosti, a temeljem smjernica i kriterija iskazanih u Prostornom planu Primorsko-goranske Županije. Također se mogu predvidjeti i dodatni sadržaji, lokaliteti, kao i druge građevine društvenih djelatnosti.

7. Uvjeti korištenja, uređenja i zaštite prostora

7.1. Uvjeti korištenja prostora

Uvjeti korištenja građevinskih područja

a) Građevinska područja naselja

Prostornim planom utvrđena su građevinska područja naselja na području Grada Cresa i to za naselja: Beli, Dragozetići, Filozići, Predošćica, Sveti Petar, Vodice, Ivanje, Važminec, Cres, Loznati, Orlec, Lubenice, Martinšćica, Miholašćica, Pernat, Valun, Vidovići, Stivan, Zbičina, Merag, Porozina te Krčina i Hrasta.

Građevinska područja naselja na području Grada Cresa utvrđena su na kartografskim prikazima 4 "Građevinska područja", mj. 1:5000.

Na građevinskim područjima naselja na području Grada Cresa gradi se u skladu s odredbama ovog Prostornog plana i zakona, odnosno detaljnije prostorno-planske dokumentacije.

Izvan građevinskog područja mogu se rekonstruirati postojeće građevine prema uvjetima ovog Plana.

Građevinsko područje naselja sastoji se od izgrađenog dijela i neizgrađenog dijela (predviđenog za daljnje širenje naselja).

Građevinsko područje naselja u grafičkom je dijelu Plana definirano granicom građevinskog područja naselja.

Izgrađenim područjem naselja smatra se uređeno građevinsko zemljište, na kojem su izgrađene građevine te privedene namjeni.

Neizgrađeni dio naselja može biti uređen i neuređen. Uređeni dio je onaj na kojem je izgrađena planirana osnovna infrastruktura.

Neuređeni dio je označen na kartografskom prikazu 4 „Građevinska područja“, mj. 1:5.000.

Za naselja koja imaju izrađen UPU nije se određivao neuređeni dio jer se ovim Planom smatra da su ista uređena.

Napomena vezana za neuređeni dio, a koja se odnosi na izdvojene zone: Osim za naselja neuređeni dio se određuje i za zone izdvojene namjene. Za sve zone izdvojene namjene do koje je izveden priključak na osnovnu infrastrukturu smatra se da su uređene. Međutim do izrade UPU-a a temeljem odredbi Zakona na njima ne može graditi.

U građevinskom području naselja mogu se graditi građevine:

- Građevine stambene namjene:
 1. obiteljska kuća
 - a) slobodnostojeća,
 - b) dvojna i
 - c) niz ,
 2. višeobiteljska građevina
 - a) slobodnostojeća,
 - b) dvojna i
 - c) niz ,

3. stambena građevina

- a) slobodnostojeća,
- b) dvojna i
- c) niz

Stambena građevina sadrži najviše do 6 samostalne uporabne cjeline, a može se graditi samo na području naselja Cres NA7 i Martinšćica NA11, Valun NA14 i Miholašćica NA12, posrednom provedbom.

4. višestambene građevine – građevina s više od 6 samostalne uporabne cjeline moguće je graditi samo na području naselja Cres NA 7, posrednom provedbom.

• Građevine društvene namjene za:

- školstvo,
- kulturu,
- sport,
- zdravstvo,
- socijalnu skrb,
- vjerske zajednice i
- uprava i pravosuđe.

Građevine društvene namjene su škole, zdravstvene građevine, sportske građevine, građevine kulture i građevine socijalne skrbi, te upravne, pravosudne i vjerske građevine.

• Građevine gospodarske namjene

- Poslovne građevine
- Poljoprivredno-gospodarske građevine
- Ugostiteljsko-turističke građevine

• Građevine prometne i druge infrastrukturne namjene

• Građevine komunalne građevine

- groblja,
- parkovi,
- dječja igrališta
- uređene plaže
- javna parkirališta unutar naselja
- druge komunalne građevine i površine

• Ostale građevine

- Zelene i druge javne površine
- Druge građevine i površine sukladne rangi ili značenju pojedinog naselja.

7.2. Uvjeti uređenja prostora

Uvjetima uređenja prostora određuje se razina uređenja građevinskog područja te način gradnje, korištenja i zaštite za područja ili pojedine lokalitete, odnosno građevine i zahvate.

Uređenjem građevinskog područja podrazumijeva se priprema i opremanje. Graditi se može samo na uređenom građevinskom zemljištu, koje mora imati minimalnu razinu opremljenosti. Kategorije uređenosti građevinskog područja su:

- a) minimalno uređeno građevinsko područje koje obuhvaća pripremu i pristupni put, vodoopskrbu, odvodnju i električnu energiju;
- b) optimalno uređeno građevinsko područje koje obuhvaća minimalno uređeno građevinsko područje, i ostale elemente opremanja .

Građenje se planira na uređenoj građevnoj čestici.

Lokacijski uvjeti se određuju za posredno i neposredno provođenje Plana. Neposredno se provodi za pojedinačne zahvate i građevine kojima se određuju uvjeti građenja prema članku 140. Zakona o prostornom uređenju (NN 153/13).

Posredno provođenje plana provodi se za područja koja su u obavezi izrade prostornog plana užeg područja ili niže razine.

Neposredno provođenje Plana

Za građevinska područja određuju se lokacijski uvjeti za građenje i rekonstrukciju za neposrednu provedbu po vrstama građevnih područja i pripadajućim građevinama i zahvatima.

REKONSTRUKCIJA

- Za naselja koja se nalaze u vodozaštitnoj zoni Vranskog jezera - Mali Podol, Zbišina, Stanić, Vrana i Grmov nisu utvrđena građevinska područja, nova izgradnja nije moguća već samo rekonstrukcija postojećih građevina.
- Za građevine što su sagrađene u skladu s propisima koji su važili do stupanja na snagu Zakona o prostornom uređenju ("Narodne novine", br. 30/94., 68/98. i 61/00.) i u skladu s dokumentima prostornog uređenja, a namjena kojih je protivna namjeni utvrđenoj ovim Planom, ne može se do privođenja planiranoj namjeni izdati dozvola, osim za održavanje i dogradnju sanitarnog čvora unutar gabarita građevine.
- Rekonstrukcija postojećih građevina kojih namjena nije u skladu s namjenom utvrđenom ovim Planom (na lokalitetima: Petričevi, Frantin, Žanjevići, Niska, Stepčići, Konac, Jedro, Vela Čarnika, Rosuja, Poje, Mala Čarnika, Srednji, Brešće, Dol, Pojana i Sv. Vid) moguća je uz zadržavanje postojeće namjene uz uvjet da se građevina ne nalazi na prostoru koji je rezerviran za infrastrukturni koridor. Građevine je moguće rekonstruirati u izvornom obliku poštujući (tlocrtno i visinski) gabarite izvorne građevine, uz prethodno pribavljeno mišljenje konzervatora.

NAPUŠTENE GRAĐEVINE

Napuštene građevine izvan građevinskog područja su neiskorištene nekretnine odnosno građevine, pripadajuće zemljište i infrastruktura koji se više ne koriste ni na koji način. Ovim Planom planira se revitalizacija napuštenih građevina. Napuštene se građevine ne mogu namijeniti za stambenu namjenu.

Napušteni registrirani i evidentirani pastirski stanovi smatraju se napuštenim građevinama.

Uvjeti rekonstrukcije sukladni su uvjetima za neposrednu provedbu za građevine gospodarske namjene na prirodnom području ili u naselju. Prilikom rekonstrukcije pastirskih stanova poštivati uvjete zaštite kulturnog dobra.

Pastirski stan Batajna obnoviti u postojećim gabaritima, poštujući zatečenu katnost. Namjena navedenog objekta je u funkciji turizma.

a) Građevinska područja naselja

Određuju se uvjeti za neposrednu provedbu slijedećih naselja:

— Beli	— građevinsko područje naselja (NA1 ¹⁻⁶)
— Dragozetići	— građevinsko područje naselja (NA2)
— Filozići	— građevinsko područje naselja (NA3)
— Predošćica	— građevinsko područje naselja (NA4)
— Sv. Petar	— građevinsko područje naselja (NA5)
— Vodice	— građevinsko područje naselja (NA6)
— Loznati	— građevinsko područje naselja (NA 8),
— Lubenice	— građevinsko područje naselja (NA10)
— Pernat	— građevinsko područje naselja (NA13)
— Vidovići	— građevinsko područje naselja (NA15)

– Stivan	– građevinsko područje naselja (NA16)
– Zbičina	– građevinsko područje naselja (NA17)
– Ivanje	– građevinsko područje naselja (NA18)
– Važminec	– građevinsko područje naselja (NA19)
– Merag	– građevinsko područje naselja (NA 20)
– Krčina	– građevinsko područje naselja (NA 22)
– Hrasta	– građevinsko područje naselja (NA 23)

Uvjeti za neposredno provođenje određuju se za izgrađeni dio i uređeni dio neizgrađenog građevinskog područja naselja Beli, Dragozeći, Filozići, Predošćica, Sv.Petar, Vodice, Loznati, Lubenice, Pernat, Vidovići, Stivan, Zbičina, Ivanje, Važminec, Merag, Krčina i Hrasta, koje po svojim sadržajima i načinu gradnje njeguju jednaku tipologiju i graditeljsko nasljeđe.

Za navedena naselja definiraju se uvjeti za neposrednu provedbu po vrstama građevina.

U građevinskim područjima naselja planiraju se slijedeće vrste građevina i zahvata kojima se određuju lokacijski uvjeti za neposredno provođenje:

- **Građevine stambene namjene:**
 1. obiteljska kuća
 - a) slobodnostojeće tipologije,
 - b) dvojne tipologije,
 - c) tipologija niza.
 2. višeobiteljska građevina
 - a) slobodnostojeće tipologije,
 - b) dvojne tipologije,
 - c) tipologija niza.

Građevina stambene namjene smješta se na jednoj građevnoj čestici.

Osnovna namjena je stanovanje, a pomoćne namjene u funkciji stanovanja su poslovni prostor, spremišta, odlagališta, garaže, kuhinje, sjenice, bazeni i slično.

Osnovne i pomoćne namjene smještaju se u jednu ili više građevina unutar jedne građevne čestice. Površina pomoćne namjene iznosi najviše 40% bruto razvijene površine osnovne namjene.

b) Izdvojena građevinska područja

Izdvojena građevinska područja, koja su formirana slijedom jednog korisnika (u pravilu jedna građevna čestica) provode se neposredno. To se odnosi na građevna područja kampova

- T3₅ Travnice (kod Valuna),
- T3₆ Lubenice i
- T3₇ Železni Menik (kod Orleca),

Te se njihova provedba vršim neposredno putem akta za provedbu.

Osnovna namjena je kampiranje- smještaj i boravak gostiju, a pomoćne namjene su poslovna, sportska, rekreativna i ugostiteljska. Osnovne i pomoćne namjene smještaju se u jednu ili više građevina unutar jedne građevne čestice.

Posredno provođenje Plana

Za građevinska područja određuju se uvjeti za posrednu provedbu po vrstama građevinskih područja. Uvjetima se određuju elementi programa za izradu urbanističkog plana uređenja

Posredno se provođenje određuje za sljedeće **vrste** građevinskog područja:

- a) Građevinska područja naselja i
- b) Izdvojena građevinska područja

a) Građevinska područja naselja

Za građevinska područja naselja određuju se uvjeti za posrednu provedbu po pojedinim naseljima i to:

- NA 1₂ Pod Beli
- NA 7 Cres
- NA 9 Orlec
- NA 11 Martinšćica
- NA 12 Miholašćica
- NA 14 Valun
- NA 16 Stivan
- NA 21 Porozina sa izdvojenim dijelom naselja NA21₁₋₂

b) Izdvojena građevinska područja

Za sljedeća izdvojena građevinska područja gospodarske namjene određuju se uvjeti za posrednu provedbu:

Poslovna namjena (K)

- Građevinsko područje poslovne namjene Volnik (K1₁).
- Građevinsko područje poslovne namjene Loznati (K1₂):
- Građevinsko područje poslovne namjene Orlec (K1₃)
- Građevinsko područje poslovne namjene Pržić (K2):

Ugostiteljsko-turistička namjena (T)

- Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene „Kovačine“ – T1₃
- Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene „Graber Barnarski“ T1₅
- Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene „Centar“ -T1₆
- Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene „Zdovice“ - T1₇
- Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene „Stara Gavza“ – T2₁
- Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene „Zaglav“ – T2₃
- Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene „Porozina“ - T2₄₋₁
- Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene „Porozina“ - T2₄₋₂
- Građevinsko područje ugostiteljsko-turističke namjene „Merag“ - T2₅

Slijedom navedenog određena je izrada slijedećih urbanističkih planova uređenja.

1. UPU naselja Cres NA7
2. UPU zone ugostiteljsko - turističke namjene Stara Gavza T2₁
3. UPU zone ugostiteljsko - turističke namjene hotel Kovačine T1₃
4. UPU zone ugostiteljsko - turističke namjene kamp Kovačine T3₁
5. UPU poslovne zone Volnik K1₁

6. UPU zone ugostiteljsko turističke namjene Grabar Bernarski T1₅
7. UPU naselja Martinšćica NA11
8. UPU naselja Miholašćica NA12
9. UPU naselja Orlec NA9
10. UPU naselja Valun NA14
11. UPU zone ugostiteljsko turističke namjene Zdovice T3₄
12. UPU zone poslovne namjene K1₃ - Orlec
13. UPU naselja Porozine NA 21 i zone ugostiteljsko - turističke namjene Porozine T2₄₋₁
14. UPU zone ugostiteljsko-turističke namjene Porozine T2₄₋₂
15. UPU zone ugostiteljsko-turističke namjene (T3₂) u Martinšćici "Slatina"
16. UPU poslovne zone Loznati - K1₂
17. UPU zone manja proizvodna zona Pržić - K2
18. UPU zone ugostiteljsko - turističke namjene "Centar" (Martnšćica)T1₆
19. UPU zone ugostiteljsko - turističke namjene "Zdovice" (Valun) T1₇ i marine Valun (LN3)
20. UPU zone ugostiteljsko - turističke namjene "Zaglav" (Miholašćica)T2₃
21. UPU zone ugostiteljsko - turističke namjene "Merag" (Merag)T2₅
22. UPU zone ugostiteljsko - turističke namjene "Pod Beli" (Beli) T3₃ i izdvojenog dijela naselja Pod Beli NA1₂
23. UPU marine Zaglav/Martinšćica (LN2)
24. UPU naselja Stivan NA 16

Granice obuhvata urbanističkih planova uređenja prikazane su na kartografskom prikazu 3C "Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora – Područja primjene planskih mjera zaštite", mj. 1 : 25 000.

7.3. Uvjeti zaštite prostora

Zaštita prirodne baštine

Radi zaštite i unapređivanja stanja okoliša Prostornim su planom utvrđena osobito vrijedna područja, te su određene mjere njihove zaštite.

Zakonom o zaštiti prirode i posebnim propisima određen je način uređivanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode. Prostornim planom izdvojeni osobito vrijedni dijelovi prirode upisati će se na osnovi stručne podloge u Upisnik zaštićenih dijelova prirode što se vodi pri nadležnom tijelu. Prije no što se upišu, za te je dijelove prirode potrebno provesti zakonske postupke zaštite. Ukoliko ne zadovoljavaju kriterijima za upis, trajno će se štiti mjerama propisanim Odredbama za provođenje ovog Prostornog plana.

Zaštićeni dijelovi prirode, kao i područja predložena za zaštitu prikazani su na kartografskom prilogu 3A "Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora- područja posebnih uvjeta korištenja", mj. 1:25000. Za područje Tramuntane zaštita prirodne baštine usklađena je s utvrđenim kategorijama zaštite iz Prostornog plana područja posebnih obilježja Tramuntana.

Zaštita kulturnog naslijeđa

Pregled registrirane, preventivno zaštićene i evidentirane kulturno-povijesne baštine naveden je u Polazištima.

Kulturno-povijesna baština na području Grada Cresa prikazana je na kartografskom prikazu 3A "Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora - Područja posebnih uvjeta korištenja, u mjerilu 1:25000.

Budući je zaštita kulturne baštine u uskoj vezi sa zaštitom prostora, za prostornu cjelinu Tramuntane (sjeverni dio otoka sa gravitacijskim središtem u Belom) izrađen je Prostorni plan područja posebnih obilježja Tramuntana i konzervatorska studija koja sadrži smjernice zaštite za svaki pojedini lokalitet, građevinu i zonu na prostoru Tramuntane. Navedene smjernice zaštite sastavni su dio ovog Prostornog plana.

Na području Grada Cresa, sukladno Konzervatorskoj podlozi za PPU Grada Cresa¹, svaka graditeljska cjelina, lokalitet i pojedinačni objekt vrednovan kategorijom od 1-3 ima vrijednost kulturne baštine i podliježe režimu zaštite s ciljem očuvanja njihovih temeljnih vrijednosti.

¹ IZRADA: Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Rijeci, Rijeka, lipanj 2003.

8. Razvoj infrastrukturnih sustava

Pod infrastrukturom se podrazumijevaju građevine, instalacije, uređaji i vodovi nužni za privođenje prostora planiranoj namjeni. Infrastrukturne građevine mogu biti površine ili linijske.

Planom namjene površina osigurane su površine infrastrukturnih sustava za:

- prometni sustav (cestovni, pješački, promet u mirovanju, žičare, pomorski i zračni promet),
- infrastrukturu telekomunikacija i pošta,
- infrastrukturu vodoopskrbe i odvodnje,
- energetska infrastrukturu.

Infrastrukturu treba voditi tako da se prvenstveno koriste postojeći koridori i formiraju zajednički za više vodova kako bi se izbjegle vrijedne prirodne i stvorene strukture, površine šuma i vrijedno poljoprivredno zemljište.

Postojeće građevine koje se nalaze u zaštitnim infrastrukturnim koridorima mogu se rekonstruirati u opsegu neophodnom za poboljšanje uvjeta života, na način da se ne smanjuje postojeća udaljenost građevine od infrastrukture.

Do svake infrastrukturne građevine obvezna je izvedba odgovarajućeg kolnog pristupa, osim za bazne stanice mobilne telefonije.

8.1. Prometni sustav

Prometni sustav čine međusobno povezane sve prometne grane radi pružanja sigurne, efikasne i konkurentne funkcije pružanja prijevoznih usluga. Okosnicu prometnog sustava Grada čine podsustavi kopnenog, pomorskog i zračnog prometa, te sustav elektroničke telekomunikacije i pošte. Logističku podršku cjelovitom prometnom sustavu omogućuju lučki, cestovni i zračni terminali za putnički i teretni promet.

Cestovni promet

Prostornim planom utvrđene su osnove prometnog sustava Grada Cresa kao integralnog dijela Primorsko-goranske županije i prikazane na kartografskom prikazu 1 "Korištenje i namjena površina", mj. 1:25000. Ceste nisu prikazane na katastarskom planu u kartografskom prikazu 4. Građevinska područja jer je službeni katastarski plan (DKP) izrađen za K.O. Beli 1892. godine, K.O. Dragozetići 1821. godine, K.O. Valun 1878. godine, K.O. Cres 1897. godine i K.O. Martinšćica 1821. godine i ne prikazuje teren kao u naravi.

Linijsku cestovnu infrastrukturu čine državne, županijske, lokalne i nerazvrstane ceste, biciklističke i pješačke staze, šumske ceste i pristupni putovi. Plošnu cestovnu infrastrukturu čine odmorišta, prateći uslužni objekti, postaje za opskrbu prijevoznih sredstava gorivom, autobusni kolodvori, autobusna stajališta, taxi stajališta, parkirališta, vidikovci i drugih pratećih objekata i sadržaja u funkciji prometa.

Prostornim planom uređenja Grada Cresa prometni sustav, kao prateća funkcija u prostoru, treba osigurati kvalitetno djelovanje primarnih prostornih djelatnosti (stanovanje, gospodarski sadržaji, uprava i ostale djelatnosti).

Prilikom gradnje novih dionica ceste i rekonstrukcija postojećih cesta potrebno je u cijelosti očuvati krajobrazne i spomeničke vrijednosti područja, prilagođavanjem trase prirodnim oblicima terena uz

minimalno korištenje podzida, usjeka i nasipa. Obvezno je saniranje nasipa, usjeka i podzida ozelenjavanjem, formiranjem terasa i drugim radovima kojima se osigurava najveće moguće uklapanje trase ceste u krajobraz.

Pomorski promet

Morske luke

Na području Grada Cresa nalaze se luke otvorene za javni promet i luke posebne namjene.

Raspored luka otvorenih za javni promet i morskih luka posebne namjene prikazan je na kartografskom prikazu 1 "Korištenje i namjena površina", mj. 1 : 25 000.

U lukama otvorenim za javni promet i lukama posebne namjene – marinama dopuštena je izgradnja objekata za opskrbu plovila gorivom uz zadovoljavanje ekoloških, maritimnih, sigurnosnih i protupožarnih kriterija.

Morske luke otvorene za javni promet na području Grada Cresa su:

- morske luke otvorene za javni promet županijskog značaja Porozina, Merag, Cres i Martinšćica.
- morske luke otvorene za javni promet lokalnog značaja: Beli, i Valun.

Luke posebne namjene na području Grada Cresa su:

- luke nautičkog turizma-marine državnog značaja Cres (LN1) i Zaglav/Martinšćica (LN2)
- luka nautičkog turizma-marina županijskog značaja Valun (LN3)
- brodogradilišna luka Cres (LB) je luka državnog značaja

Zračni promet

Određen je helidrom (uzletište za helikoptere) na građevnom zemljištu infrastrukturne namjene helidrom "Artec" (GZ-H), uz prometnicu Cres - Stara Gavza.

8.2. Infrastruktura telekomunikacija i pošta

Prostornim planom predviđena je gradnja novih i proširenje postojećih telekomunikacijskih sustava, što se odnosi kako na mjesne mreže tako i na spojne putove.

Zbog velike mogućnosti zamjene i proširenja kapaciteta telekomunikacijski sustav će permanentno moći pratiti zahtjeve razvoja, tj. stvaranje mogućnosti za optički sustav povezivanja.

Brzi napredak telekomunikacija uvjetovao je promjenu koncepta u zavisnosti o razvoju komunikacijske tehnologije i primjeni novih tehničkih dostignuća na ovom području.

Za izbor sustava komunikacija u komunikacijskim čvorištima daje se rješenje sa izdvojenim digitalnim stupnjevima (RSS) i njima prema potrebi pripadajućim digitalnim pretplatničkim modulima (RSM).

• Komutacijski dio

Obzirom na prostorni razmještaj građevinskih područja naselja i površina za izdvojene namjene, kao i planirani broj TK korisnika ovim se Prostornim planom predviđa, uz već postojeće dislocirane

digitalne pretplatničke stupnjeve UPS "Cres" i UPS "Martinščica" ugradnja i dislociranih digitalnih pretplatničkih stupnjeva (UPS-ova), te njima pripadajućih UPM-ova.

- **Prijenosni putovi**

Za povezivanje postojećih i planiranih dislociranih digitalnih pretplatničkih stupnjeva na višu prometnu ravninu, bilo AXE "Krk" ili UPS "Cres", koristi će se u potpunosti optički sistemi prijenosa za rad po svjetlovodnom kabeu.

- **Pristupne telekomunikacijske mreže**

Postojeća pristupna telekomunikacijska mreža na području Grada Cresa izgrađena je dijelom kao podzemna TK mreža a što se prvenstveno odnosi na naselja Cres, Valun, Orlec i Lubenice, i to pretežno kabelima tipa TK – 10 (čije karakteristike ne udovoljavaju potrebama za pružanje novih usluga u telekomunikacijskom prometu), samo manjim dijelom kabelima tipa TK 59 – 50 (Cres, Valun i Lubenice), a većim dijelom kao nadzemna TK mreža uz korištenje samonosivih TK kabela tipa TK 33-u.

Ovim Planom predviđa se izgradnja nove pristupne podzemne TK mreže odnosno rekonstrukcija postojeće (sve do pojedinog objekta). Kapacitet kabela utvrdit će se na temelju broja potencijalnih korisnika držeći se osnovnog načela 1 stan – 1,5 parica.

- **Mobilna telefonija**

Telekomunikacijska mreža podrazumijeva pripadajuću infrastrukturu i opremu povezanu s elektroničkom komunikacijskom mrežom što osobito obuhvaća kabelsku kanalizaciju, antenske stupove, zgrade i druge pripadajuće građevine i opremu.

Građevine i vodovi elektroničke komunikacijske infrastrukture za pružanje javnih komunikacijskih usluga se planiraju graditi i rekonstruirati s ciljem poboljšanja pokrivanja područja, povećanja kapaciteta mreže i uvođenja novih tehnologija primjenjujući planirana načela.

U izgradnji elektroničke pokretne komunikacijske mreže na području Grada treba dati prednost:

- područjima naselja i površinama izvan naselja za izdvojene namjene,
- pokrivanju svih značajnih cestovnih i priobalnih plovni putova i,
- turistički orijentiranim područjima.

Elektronička komunikacijska infrastruktura i povezana oprema mreža pokretnih komunikacija prema načinu postavljanja se dijeli na:

- elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i povezanu opremu na samostojećim antenskim stupovima,
- elektroničku komunikacijsku infrastrukturu i povezanu opremu na postojećim građevinama (antenski prihvat).

Građenje građevina elektroničke pokretne komunikacije vrši se sukladno uvjetima određenim ovim Planom, te posebnim uvjetima pravnih subjekata u čijem je vlasništvu ili koje upravljanju područjem na kojem se planira gradnja.

- **Pošta**

Poštanski uredi su u gradu Cresu i Martinščici. Moguća je izgradnja (uređenje) novih poštanskih ureda ukoliko se utvrdi potreba. Poštanski uredi mogu se smještavati unutar svih građevinskih područja u skladu s uvjetima za gradnju unutar građevinskog područja.

8.3. Infrastruktura vodoopskrbe i odvodnje

Sustav vodoopskrbe

U narednom razdoblju se očekuje povećanje potrošnje vode. Do povećanja će doći zbog oživljavanja turističke i ostale privrede te zbog povećanja broja potrošača.

Radi sigurnosti rada sustava Cres - Lošinj, a vodeći računa i o kvaliteti veze, potrebno je povezati danas samostalni sustav Cres - Lošinj preko Krka s podsustavom "Rijeka".

Težište razvoja vodoopskrbe otoka Cresa i Malog Lošinja temeljeno je prije svega na vlastitim vodnim potencijalima i prijemom vode sa kopna te se iz istog razloga isključuje mogućnost reverzibilnog transporta vode sa otoka prema kopnu.

Kapacitet Vranskog jezera procjenjuje se na 100 l/s prosječno godišnje ili 3 156 300 m³/god. S obzirom na povećane količine vode koje će se koristiti za opskrbu potrošača vodom procjenjuje se da će se u doglednoj budućnosti premašiti ove količine. Nivo vode u Vranskom jezeru i dotok vode u njega tokom godina je promjenjiv i ovisi o hidrološkim prilikama tj. oborinama.

Za spajanje dva podsustava, Rijeke i otoka Cresa, planira se izgradnja:

- VS Merag sa CS Merag iz koje će iz koje se voda crpi tlačnim cjevovodom u prekidnu komoru Merag.
- gravitacijskog cjevovoda od PK Merag do odvojka za postojeću crpnu stanicu Cres te dalje do vodospreme Vrana od kuda se dalje transportira po cijelom otoku Cresu i Lošinju

Kao alternativni pravac spajanja spomenutih podsustava je izgradnja cjevovoda direktno od CS Merag do Vodospreme Vrana istočnom stranom otoka.

Razvoj sustava vodoopskrbe (koji treba biti u skladu s vodoopskrbnim planom Županije), podrazumijeva primarno opskrbu vodom za piće Tramuntane i izgradnju poteza Sv. Marko - Pernat.

Opskrba Tramuntane vodom za piće ima izuzetno značenje za moguću revitalizaciju ovog prostora.

Za rješenje sustava vodoopskrbe Tramuntane planira se izgradnja magistralnog cjevovoda za Beli, s "grananjem" južno od sela Petrićevi prema Dragozetićima (i Filozićima), Porozini, Ivanju, te Važmincu. Opskrba područja je centralizirana, s pet kraćih odvojaka. Većim dijelom je moguće koristiti postojeće putove za koje je i predviđena rekonstrukcija i proširenje. Za izgradnju vodoopskrbnog sustava na krajnjem sjeveru otoka Cresa biti će potrebno izgraditi crpnu stanicu uz vodospremu Cres, koja će dizati vodu preko brdovitog dijela otoka.

Ukoliko se prilikom izrade detaljnije dokumentacije (analiza hidraulike, troškovi izgradnje, eksploatacije i održavanja novog dijela vodoopskrbnog sustava) ustanovi povoljnije prostorno rješenje trase, ono će se prihvatiti.

Na sjeveroistočnom dijelu otoka potrebno je vodom opskrbiti i trajektno pristanište Merag. Obzirom na male količine vode planira se vodu dovesti iz vodospreme Loznati, uz izgradnju nekoliko prekidnih komora (budući se voda spušta na razinu mora).

U narednom razdoblju svakako bi trebalo proširiti vodoopskrbnu mrežu na gotovo sva naselja.

Neprekidno treba ulagati napore i na smanjenju gubitka vode u sustavu.

S obzirom na postojeće stanje i razinu realizacije vodoopskrbne mreže te s druge strane s obzirom na postojeće potrebe, realno je omogućiti faznu izgradnju planiranog sustava vodoopskrbe za područje Grada Cresa i privremena rješenja vodoopskrbe.

Vodoopskrbu sanitarno ispravnom vodom se, do izgradnje javnog vodoopskrbnog sustava i za iznimne slučajeve planira osigurati na dva načina;

- izgradnjom vlastitih izvora (spremnika, cisterni s hidroforiskim sustavom za građevine s kapacitetom do 10 ES, bunara, izgradnjom desalinizatora i sl.) za građevine koje se planiraju graditi izvan građevinskog područja i za građevine koje se grade unutar građevinskog područja te
- faznom izgradnjom vodoopskrbnog sustava na način da se kao prva faza izgrade vodospreme koje će se puniti prikladnim transportnim sredstvima (cisternama, vodonoscima i sl.).

Cisterne i spremnici za vodu se planiraju graditi kao zajednički na vlastitoj građevnoj čestici ili kao individualni na građevnoj čestici pojedine građevine, prema uvjetima iz plana.

Sustav odvodnje

Prostornim planom određene su dvije veće aglomeracije s obzirom na gustoću gradnje i koncentriranosti gospodarskih djelatnosti, gdje se planira izgradnja kanalizacijskog sustava:

- aglomeracija Cres (grad Cres s priključenjem svih građevinskih područja izdvojenih namjena (sve izdvojene namjene u obuhvatu UPU-a za naselje Cres određene ovim Planom) sa odvođenjem otpadnih voda na UPOV Cres koji obuhvaća odgovarajući predtretman otpadnih voda te CS na lokaciji Kimen sa tlačenjem vode u podmorski ispust L/D=1300/52m
- aglomeracija Martinšćica (naselje Martinšćicu s priključenjem naselja Miholašćica te građevinskih područja za izdvojene namjene T₁₆, T₂₃ i T₃₂) sa zajedničkim UPOV Martinšćica koji obuhvaća odgovarajući predtretman otpadnih te crpnom stanicom za tlačenje vode u podmorski ispust L/D=560/48m.

Za ostala manja naselja planiraju se autonomni sustavi javne odvodnje otpadnih voda i s njima pripadajućim građevinama i instalacijama manjih kapaciteta (kolektori, crpke, uređaji za pročišćavanje, ispusti).

Za sva naselja planira se razdjelni kanalizacijski sustav (posebno odvodnja sanitarnih, a posebno oborinskih otpadnih voda), s potrebnim stupnjem pročišćavanja te adekvatnim ispuštanjem u more, vodotok odnosno u podzemlje putem upojnih bunara.

Sustav odvodnje otpadnih voda Grada Cres planira se graditi kao razdjelni, s odvojenim sustavima za odvodnju oborinskih i sanitarno-tehničkih otpadnih voda u etapama koje prate dinamiku izgradnje i uređenja prostora i to na način da se dijelovi sustava izvode, za pojedino građevinsko područje izdvojene namjene izvan naselja, u cjelini, u skladu s odredbama Zakona o vodama, s Državnim planom za zaštitu voda, s Pravilnikom o graničnim vrijednostima opasnih i drugih tvari u otpadnim vodama i drugim propisima.

U sklopu dijelova sustava odvodnje otpadnih voda koji se za zbrinjavanje sanitarnih otpadnih voda grade etapno potrebno je, do spajanja na planirani sustav odvodnje, izgraditi manji individualni ili zajednički uređaj za pročišćavanje otpadnih voda s upuštanjem pročišćenih voda u prirodni recipijent (tlo, more, vodotok).

Uređenje vodotoka i drugih voda

Uređenje vodotoka podrazumijeva građenje i održavanje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina i vodnih građevina za melioracijsku odvodnju, održavanje vodotoka i vodnog dobra i drugih radova kojima se omogućuje kontrolirani i neškodljivi protok voda i njihovo namjensko korištenje.

Sustav uređenja vodotoka i voda na području Grada Cresa dio je cjelovitog sustava zaštite od štetnog djelovanja voda područja malog sliva „Kvarnersko primorje i otoci“. Koridor sustava linijski obuhvaća sve vodotoke, prikazane na Karti 2. Infrastrukturni sustavi - Vodnogospodarski sustav.

Građenje i održavanje regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina na području Grada Cresa vrši se prvenstveno u svrhu zaštite od štetnog djelovanja bujica i prateće erozije.

Radi preciznijeg utvrđivanja koridora sustava uređenja vodotoka i zaštite od bujičnih voda, planira se za sve vodotoke utvrditi inundacijsko područje, te javno vodno dobro i vodno dobro.

Do utvrđivanja inundacijskog područja (javnog vodnog dobra i vodnog dobra), širina koridora vodotoka obuhvaća prirodno i uređeno korito vodotoka, s obostranim pojasom širine 10 m, mjereno od gornjeg ruba korita, vanjske nožice nasipa ili vanjskog ruba građevine uređenja toka.

Unutar navedenog koridora planira se dogradnja sustava uređenja vodotoka i zaštite od poplava, njegova mjestimična rekonstrukcija, sanacija i redovno održavanje korita i vodnih građevina.

Korištenje koridora i svi zahvati kojima nije svrha osiguranje protočnosti mogu se vršiti samo sukladno Zakona o vodama.

Za retencije se planira utvrđivanje inundacijskog područja (javnog vodnog dobra i vodnog dobra) koje obuhvaća područje retencije za vodostaj do kote maksimalnog uspora i uključuje i pojas/koridor uz retenciju širine 10 m od obalne linije za vodostaj do kote maksimalnog uspora.

Uređenje vodotoka provodi se na temelju planova Hrvatskih voda, usklađenim sa Strategijom upravljanja vodama.

Do utvrđivanja vodnog dobra i javnog vodnog dobra, kao mjerodavni kartografski podaci uzimaju se oni iz karata ovog Plana.

Na zemljištima iznad natkrivenih vodotoka nije dozvoljena gradnja osim gradnje javnih površina (prometnica, parkova, trgova i sl.). Unutar zaštitnog pojasa regulacijskih i drugih vodnih građevina se korištenje prostora te uređenje i građenje obavlja prema suglasnost "Hrvatskih voda".

8.4. Energetska infrastruktura

Elektroopskrba

- **Razvoj elektroenergetskog sustava prema Prostornom planu Primorsko-goranske županije**

Važećim razvojnim planovima Hrvatske elektroprivrede predviđa se zadržavanje postojećeg 110 kV voda TS 110/35 kV Krk-TS 110/35 kV Lošinj, koji jednim dijelom svoje trase prolazi područjem Grada Cresa. Dalekovod zadržava funkciju koju ima i danas u sustavu prijenosne mreže Hrvatske. Pored ovog voda na području Grada Cresa predviđena je izgradnja trafostanice 110/20 kV Cres, ili trafostanice 110/35-10(20)kV, te tri nova 110 kV dalekovoda:

- DV 110 kV TE Plomin (ili TS 110/35 kV Krk) - TS 110/20 kV Cres,
- DV 110 kV TS 110/20 kV Cres - TS 110/35 kV Lošinj,
- DV 110 kV TS 110/20 kV Cres - TS 110/35 kV Krk.

Izgradnja trafostanice 110/20 kV Cres ili trafostanice 110/35-10(20)kV planira se kada vršno opterećenje na području Prostornog plana dostigne snagu od cca 11-12 MW. Izgradnja planiranih 110 kV vodova vezana je uz povećanje sigurnosti u napajanju na 110 kV naponskom nivou za postojeću TS 110/35 kV Lošinj, odnosno planiranu TS 110/20 kV Cres. U zaštićenom koridoru

postojećeg i planiranih dalekovoda ograničena je mogućnost građenja, zbog opasnosti od približavanja dijelovima voda koji su pod naponom, odnosno ugrožavanja sigurnosti pogona dalekovoda. Planom se omogućava priključak solarnih elektrana na lokaciji Olrec-Trinket istok i zapad u mrežu na naponskoj razini 20 kV odnosno 35 kV u ovisnosti o dugoročnim planovima HEP-a.

- **Razvoj elektroenergetske infrastrukture na području Grada Cresa**

Elektroenergetsku mrežu treba razvijati daljnjom izgradnjom potrebnog broja novih elemenata sustava kao rezultat primjene dva temeljna kriterija i to:

- teritorijalne raspodjele konzuma (uzrokovane rastom građevinskih područja i poslovnih zona)
- propisane kvalitete isporučene električne energije, odnosno dozvoljenih padova napona koji se praktički svode na određivanje graničnog međusobnog razmaka TS 20(10)/0,4 kV koji u naseljima gradskog karaktera iznosi u pravilu 300 do 500 m, a u seoskim naseljima i do 1000 m.

Obzirom na predviđenu namjenu površina, očekivanu povećanu potrošnju sadašnjih potrošača i buduću izgradnju, neophodno će biti dograditi postojeću 10(20) kV mrežu u dijelu gdje je ona već izvedena, odnosno izgraditi novu za zone koje do danas nisu elektrificirane.

Trase 10(20) kV vodova biti će osigurane kroz planove nižeg reda. Budući 10(20) kV vodovi, unutar građevinskih područja izvoditi će se obavezno podzemnim kabelskim vodovima, a postupno će se podzemnim kabelima zamijeniti i nadzemni vodovi, koji danas prolaze kroz naselja - građevinska područja.

Obnovljivi izvori energije

Prema Prostornom Planu Primorsko-goranske županije na njezinom području zbog izrazite reljefne raščlanjenosti nije dozvoljena gradnja sunčanih elektrana pojedinačne snage preko 10MW.

Na području Grada Cresa, Planom se omogućuje neposredna provedba za izgradnju sunčanih elektrana na lokacijama:

- Sunčana elektrana Olrec – Trinket – ZAPAD
- Sunčana elektrana Olrec – Trinket – ISTOK
- Sunčana elektrana FILOZIĆI 28

9. Postupanje s otpadom

Prostornim planom određena je lokacija pretovarne stanice s pratećim sadržajima uz postojeće odlagalište „Pržić“, lokacija se nalazi 3 km sjeveroistočno od grada Cresa (određeno na kartografskom prikazu. 1 “Korištenje i namjena površina” u mjerilu 1:25000).

Postojeće odlagalište „Pržić“ potrebno je sanirati (sanacije postojećeg odlagališta određena je na kartografskom prikazu 3B “Uvjeti za korištenje, uređenje i zaštitu prostora - područja posebnih ograničenja u korištenju” u mjerilu 1:25000).

Temeljem Strategije gospodarenja otpadom, Zakonom o otpadu, Planom gospodarenja otpadom RH, Planom gospodarenja otpadom PGŽ i Planom gospodarenja otpadom Grada Cresa predviđa se uspostava sustav zbrinjavanja otpada Grada Cresa kao dijela Županijskog sustava gospodarenja otpadom.

U sklopu građevine za postupanje otpadom Pržić planom se omogućava i uređenje:

- pretovarne stanice,
- ulazno-izlazne zone,
- reciklažnog dvorišta,
- lokacije za odlaganje ili privremeno odlaganje građevinskog otpada,
- prostora za obradu otpada,
- platoa za kompostiranje.

Potrebno je formirati mrežu reciklažnih otoka (zeleni otok) na javnim površinama cijelog Grada za odvojeno prikupljanje različite vrste komunalnog otpada.

Uz pretovarnu stanicu planira se smještaj odlagališta mineralnih sirovina.

10. Sprečavanje nepovoljnih utjecaja na okoliš

Mjere sprečavanja nepovoljnog utjecaja na okoliš određene ovim Planom obuhvaćaju skup aktivnosti usmjerenih na očuvanje sastavnica okoliša (zrak, vode, more, tlo, šume i šumsko zemljište) i utjecaja opterećenja na okoliš (zaštita od buke, svjetlosno onečišćenje).

10.1. Zaštita tla

Prostorni raspored šumskog tla te poljoprivrednih i pašnjačkih površina prikazan je na kartografskom prikazu 1 "Korištenje i namjena površina", mjerilo 1:25000.

Šume i šumsko tlo

Šume i šumska zemljišta pokrivaju oko 52% ukupne kopnene površine Grada. Stoga je zaštita šuma i šumskog zemljišta od izuzetne važnosti, a određuje se slijedećim mjerama:

- pravilnim održavanjem i gospodarenjem održavati postojeće šumske površine, a sve zahvate izvoditi u korist autohtonih vrsta drveća,
- očuvati šume od bespravne i nekontrolirane sječe,
- povećati zaštitu šuma od nametnika i bolesti, a naročitu pažnju posvetiti zaštiti od požara,
- u zaštitnim šumama i šumama posebne namjene vršiti samo sanitarnu sječu,
- kod eventualnog pošumljavanja voditi računa o održavanju stabilnosti šumskog ekosustava, a prednost dati prirodnom pomlađivanju u cilju postizanja stabilnih šuma.

Prirodna obnova, uzgojne mjere, planiranje pošumljavanja ogoljenih površina podložnih eroziji treba biti prvenstveno podređeno zaštiti šuma, očuvanju opće korisne funkcije šuma i očuvanju šumskog tla te očuvanju biološke raznolikosti šuma i ugroženih i rijetkih stanišnih tipova. Stoga je potrebno:

- Primijeniti održivo (potrajno) gospodarenje šumama uz očuvanje prirodne strukture i razvoja izvornih šuma;
- Posvuda gdje je moguće, ostvariti prirodno pomlađivanje šuma radi postizanja stabilnih, raznolikih i potrajnih šuma;
- Mjerama pošumljavanja, pomlađivanja i njege podržavati obnovu i razvoj degradiranih šuma u stanje vrjednijih uzgojnih oblika, uz istodobno podizanje boniteta šumskog zemljišta;
- Kod pošumljavanja voditi računa o uspostavi stabilnosti šumskog ekosustava. Pošumljavanje, gdje to dopuštaju uvjeti staništa, obavljati autohtonim vrstama drveća u sastavu koji odražava prirodni sastav, koristeći prirodi prilagođene metode. Pošumljavanje nešumskih površina obavljati ako se time ne ugrožavaju ugroženi nešumski i rijetki stanišni tipovi;
- Uzgojnim zahvatima, uklanjanjem prvenstveno bolesnih i kvalitetno loših stabala, poboljšavati kvalitetu šuma;
- Radi očuvanja biološke raznolikosti u svim šumama treba osigurati stalan postotak zrelih, starih i suhih stabala, osobito stabala s dupljama, sukladno uvjetima zaštite prirode koji su sastavni dio šumskogospodarskih osnova;
- Radi obogaćivanja biološke i krajobrazne raznolikosti, u gospodarenju šumama postupati na način da se u najvećoj mjeri očuvaju šumske čistine (livade, pašnjaci i dr.) i šumski rubovi;
- Infrastrukturu u šumskim ekosustavima treba projektirati na način koji je najmanje štetan za šumsko stanište vodeći brigu o posebnim geološkim, vegetacijskim, hidrološkim i drugim vrijednostima, a posebno o ekološkim, vrijednim dijelovima ekosustava utvrđenim posebnim

propisima (dijelovi ekološke mreže, staništa, selidbeni koridori rijetkih, osjetljivih ili ugroženih vrsta);

- Izbjegavati šumsko-gospodarske zahvate uz koridore turistički i planinarski značajnijih šumskih pješačkih staza i putova ili ih obavljati uz pojačane mjere opreza;
- Provoditi mjere za zaštitu šuma od nametnika i bolesti. Radi očuvanja biološke raznolikosti u šumama je potrebno koristiti biološka i biotehnička sredstva za zaštitu bilja. Samo u slučaju pojave uzročnika koji bi mogao izazvati veće gospodarske štete, a ne postoji odgovarajuće biološko ili biotehničko sredstvo, mogu se koristiti kemijska sredstva uz dopuštenje nadležnih tijela;
- Održavati i tamo gdje je narušena unaprijediti ekološku stabilnost zaštitnih šuma.
- Potrebno je očuvati prirodno značenje, estetsku, ekološku i edukacijsku ulogu šuma posebne namjene.
- Prilikom planiranja zahvata u prostoru prostornom planovima užih područja izbjegavati usitnjavanje površina obraslih šumom na manje od 1000 m² u svrhu očuvanja stabilnosti i bioraznolikosti šumskog ekosustava.

Poljoprivredno tlo

Tijekom pripreme i izvođenja zahvata na planiranim prometnicama potrebno je:

- štititi tla od emisije krutih čestica podizanjem zaštitnih pojaseva, obavezno autohtonim vrstama drveća,
- na tlima s potencijalnom erozijom provoditi odgovarajuće mjere zaštite tla od erozije (sustavi odvodnje na mjestima gdje trasa presijeca poljoprivredna tla, konturna obrada, zatravljivanje i dr.).
- uklonjene suhozide ponovno vratiti (na granicu čestice kolnika),
- za lociranje privremenih deponija građevinskog materijala koristiti površine unutar zone rekonstrukcije prometnice,
- osigurati prilaženje šumskim predjelima kako bi se omogućilo gospodarenje šumama i pristupanje interventnim putevima zaštite od požara.

10.2. Zaštita zraka

Problem zaštite zraka bitno se razlikuje od zaštite drugih dijelova okoliša, jer osim lokalnih aspekata, ne mali utjecaj mogu predstavljati regionalni, pa i globalni utjecaji. Lokalni utjecaji vezani su za povišene koncentracije onečišćujućih tvari u blizini izvora onečišćenja. Regionalni problem onečišćenja zraka vezan je za daljinski prijenos onečišćenja te pojavu kiselih kiša i regionalni transport ozona.

Emisija onečišćujućih tvari na području Grada Cresa je mala u odnosu na emisije na području Primorsko-goranske županije. Udio područja Grada Cresa u ukupnoj emisiji SO₂ i NO_x izuzetno je mali i iznosi ispod 0,01 %.

Na području Grada Cresa nema velikih industrijskih postrojenja. Izvori onečišćenja zraka koncentrirani su u gradu Cresu. Nastanjenost je mala pa su i emisije iz kućanstava male. Promet doprinosi onečišćenju zraka emisijama dušikovih oksida, lebdećih čestica i hlapivih organskih spojeva. Emisije ovise o tipu prometnog sredstva, korištenom gorivu i intenzitetu prometa.

Temeljna mjera za postizanje ciljeva zaštite zraka jest smanjivanje emisije onečišćujućih tvari u zrak.

10.3. Zaštita voda

Zaštita podzemnih i površinskih voda

Na području Grada Cresa nema stalnih površinskih vodotoka, jer uslijed kraške strukture terena oborinske vode otječu podzemnim tokovima. Postoji nekoliko bujičnih tokova (bujice kod naselja Beli, Porozina, Ivanje, Cres, Lubenice, Martinšćica), registrirano je nekoliko manjih izvora, a jedno od posebnih obilježja je i prisustvo velikog broja lokvi - površinskih prikupljališta oborinskih voda, od kojih su neke i značajnih dimenzija (Kosmačef).

Zaštita voda ostvaruje se nadzorom nad stanjem kakvoće voda i izvorima onečišćavanja, kontrolom onečišćenja, zabranom ispuštanja onečišćujućih tvari u vode i zabranom drugih radnji i ponašanja koja mogu izazvati onečišćenje vodnoga okoliša i okoliša u cjelini, građenjem i upravljanjem građevinama odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda te drugim mjerama usmjerenim očuvanju i poboljšavanju stanja voda.

Na području Grada Cresa zaštita voda usmjerena je na zaštitu jezera Vrana kao jedinstvene vodne pojave na jadranskim otocima i nezamjenjiv resurs vode za piće za otoke Cres i Lošinj. Zbog specifičnog režima funkcioniranja jezera kao dijela otočnog krškog vodonosnika koji je u dinamičkoj ravnoteži s morem od suštinskog je značaj ne poremetiti količinsko stanje vode tj. spriječiti prodor slane vode. U tu svrhu potrebno je ograničiti i strogo kontrolirati crpljenje jezerske vode uz praćenje hidroloških i hidrokemijskih osobina jezera.

Sve lokve koje se nalaze na području Grada Cresa potrebno je u cijelosti očuvati, te održavati u dobrom hidrološkom i ekološkom stanju.

Zaštita od štetnog djelovanja voda i mora

Zaštita od štetnog djelovanja voda obuhvaća aktivnosti i mjere za obranu od poplava i zaštitu od erozija.

Na području Grada Cresa bujičnim poplavama ugrožena su pojedina veća naselja (Cres, Martinšćica, Valun), plaže, ceste i kampovi na utocima pojedinih bujica u more (Beli, Martinšćica, Miholašćica). Za priobalna područja otoka značajan je odnos između koincidencije pojava visokih razina mora i vodnih valova bujičnih tokova što treba obuhvatiti projektima i programima zaštite od poplava.

Obrana od poplava može biti preventivna, redovita i izvanredna.

Mjere preventivne zaštite od poplava obuhvaćaju uređivanje slivova, mjere zaštite pri građevinskim zahvatima, šumskim i drugim radovima u slivovima i građevinske-hidrotehničke mjere na vodotocima i njihovim slivovima.

Uređivanje slivova obuhvaća očuvanje i unapređenje prirodnih retencijskih kapaciteta zemljišta i vodotoka.

Šumske ceste i vlake moraju se graditi, održavati i koristiti tako da ne prouzroče erozijske procese, ne zapriječe protok površinskih i podzemnih voda, ne povećaju opasnost od odrona, ne spriječe otjecanje oborinskih i poplavnih voda. Korištenje bujičnih jaruga kao vlaka za izvlačenje trupaca je zabranjeno.

Pomorske građevine (obalni zidovi, školjere itd.) koje se nalaze na utocima vodotoka ne smiju izazvati uspor protočnosti vodotoka.

Operativna obrana od poplava za bujice Beli, Merag, Martinščica i Podzanin koje pripadaju vodama II. reda, provodi se temeljem Plana obrane od poplava na vodama II. reda Primorsko — Goranske županije, Sektor E Sjeverni Jadran — branjeno područje 23 mali slivovi „Kvarnersko primorje i otoci i Podvelebitsko primorje otoci“ — mali sliv „Kvarnersko primorje i otoci“.

Radi obrane od poplava bujičnim vodama planira se dorada planova obrane od poplava te provođenje preventivnih mjera održavanja, izgradnje, rekonstrukcije dogradnje sustava zaštite od štetnog djelovanja voda regulacijskih i zaštitnih vodnih građevina, te njihov nadzor.

Zaštita od štetnog djelovanja mora

Za područje Grada Cresa preporuča se izraditi kartu ugroženosti od djelovanja valova, kao i podizanja razine mora u mjerilu 1:5.000. Toj karti treba prethoditi izrada katastra obalnog ruba s naglaskom na katastar prirodnih žala, kao osobito ranjivih dijelova obale. Katastar žala trebao bi sadržavati kartografski prikaz s vrstom i karakteristikama sedimenta u tijelu žala.

Za mikrozoniranje treba izraditi lokalni model štetnog učinka valova od dominantnih vjetrova te utjecaj ekstremno visokih razina mora na temelju važećih regionalnih prognostičkih modela.

Nije dopušteno iskopavanje i odnošenje šljunkovitog ili pjeskovitog materijala iz tijela žala, kao posebno osjetljivih dijelova obale. Također nije dopušten iskop pijeska i šljunka s morskog dna u svrhu eksploatacije mineralnih sirovina.

Prije planiranja obalnih građevina (lukobrana, valobrana, gatova i sl.) kao i prije planiranja uređenja kupališnih zona potrebno je izraditi odgovarajuću studiju iz koje će se dobiti optimalno rješenje s tehničkog i ekološkog gledišta. Studija se mora temeljiti na prethodno obavljenim geodetskim, geološkim i hidrografskim mjerenjima.

Za dijelove naselja Cres smještenih na apsolutnoj visini do 2,0 m, potrebno je uzeti u obzir očekivano dizanje razine mora s pratećim učincima. Na tim područjima je potrebno planirati podizanje nivelacijske kote te druge urbanističke i tehničke uvjete određivati prema tako određenoj koti.

Zaštita od erozije

Vodnom erozijom na području Grada Cresa zahvaćene su slivne površine svih bujica, posebno onih većih. Izražena je i jaružasta erozija, kao i erozija korita. U gornjim dijelovima sliva dolazi do spiranja čestica tla, a u donjim do zamuljivanja prirodnih korita i kanala, te zasipavanja utoka u more. Sustavi zaštite od poplava bujičnim vodama samo su dijelom izgrađeni.

Radi sprečavanja i otklanjanja erozija i djelovanja bujica grade se i održavaju regulacijske i zaštitne vodne građevine, izvode zaštitni radovi i provode mjere zaštite.

10.4. Zaštita mora (priobalnih voda)

Određivanje osjetljivosti mora na antropogene utjecaje s kopna i mora je preduvjet sustavnog i racionalnog pristupa njegovoj zaštiti sa svrhom očuvanja morskog ekoustava u cjelini i mogućnosti njegovog korištenja za različite svrhe, često inkompatibilne: rekreaciju, marikulturu, pomorski promet, lučke djelatnosti, ispuštanje otpadnih voda.

Očuvanje visoke kakvoće mora odnosno postizanje i/ili održavanje dobrog stanja morskog okoliša postiže se primjenom mjera sprječavanja, ograničavanja i sanacije onečišćenja morskog okoliša,

mjera prostorne zaštite kao i kontrole prostornog i vremenskog razmještaja aktivnosti koje podrazumijeva prostorno planiranje obalnog područja i mora.

Mora koje obuhvaća teritorij Grada Cresa raspoređeno je u tri zasebna akvatorija: na istoku Kvarnerić, na zapadu Kvarner te na sjeveru Riječki zaljev. Ekološko stanje ovih akvatorija je vrlo dobro i može se opisati kao oligotrofno tj. kao stanje koje je obilježeno niskom primarnom proizvodnjom, dobrom prozirnošću, niskim koncentracijama hranjivih soli i klorofila a, te odsutnošću hipoksije.

Osjetljivost priobalnih voda je, uz veličinu opterećenja otpadnih voda, glavni faktor koji određuje stupanj pročišćavanja komunalnih otpadnih voda koje se ispuštaju u priobalne vode, te određuje i druge mjere zaštite. Odlukom o utvrđivanju osjetljivih područja (NN, 81/2010), od priobalnih voda Grada Cresa, samo je područje uvale luke Cres određeno kao osjetljivo. Ekološko stanje mora u uvali luke Cres je dobro a po stupnju eutrofikacije ovo područje je mezotrofno i upućuje na potrebu primjene strogih mjera zaštite od onečišćenja mora ovog zatvorenog akvatorija.

Mjere za zaštitu mora na području Grada Cresa obuhvaćaju:

a) mjere ograničenja izgradnje u obalnom pojasu

- cijela obala Grada Cresa određuje se kao osobito vrijedno područje pod zaštitom. Vrijedno područje obalnog pojasa čuva se u svrhu zaštite, uređenja i valoriziranja morske obale;
- Samo građevine koje po prirodi svoje funkcije moraju biti na samoj obali ili one koje pripadaju krugu općeg interesa (luke i lučke zgrade, gradska središta i sl.) mogu se smještavati na obali mora;

b) uvjeti i mjere za uređenje zaštićenog obalnog područja mora određeni su Uredbom o uređenju i zaštiti zaštićenog obalnog područja mora

c) mjere za sprečavanje i smanjivanje onečišćenja:

- primarna mjera je sprečavanje onečišćenja mora komunalnim otpadnim vodama. U tom pogledu planira se dogradnja i po potrebi rekonstrukcija sustava odvodnje te minimalno primjena prvog stupnja pročišćavanja te samo za sustav javne odvodnje Cres, s planiranim opterećenjem iznad 10 000 ES, drugi stupanj pročišćavanja.
- pročišćene otpadne vode u pravilu treba ispuštati na minimalnoj udaljenosti od 500 m od obale na dubini većoj od 40 m;
- obradu i zbrinjavanje mulja iz uređaja za pročišćavanje otpadnih voda treba rješavati u sklopu sustava za pročišćavanje otpadnih voda i/ili u sklopu sustava gospodarenja otpadom na razini Primorsko-goranske županije
- razviti infrastrukturu za prihvrat otpada s plovila, uključujući i fekalnih voda u svim županijskim lukama i lukama nautičkog turizma;
- jačati sustav monitoringa, nadzora i izvješćivanja od strane lučkih uprava i njihovih koncesionara o količinama predanog i prikupljenog otpada s brodova (posebice zauljenog tekućeg otpada),

Potrebno je izraditi katastar onečišćivača mora, unapređivati službu zaštite i čišćenja mora i plaža, te nastaviti ispitivanje kakvoće mora na morskim plažama radi preventive i eventualne zaštite.

Razviti i provoditi sustavni monitoring lučkih područja (županijske luke, luke nautičkog turizma, brodogradilišta) od onečišćenja opasnim tvarima uključujući štetne sustave protiv obraštanja podvodnog dijela plovila.

Kompletan sustav zaštitnih mjera za zaštitu mora od onečišćenja obuhvaća i izviđanja radi utvrđivanja pojave onečišćenja, sustav obavješćivanja, organizacijsku shemu s definiranim nadležnostima i zadacima sa svrhom sprečavanja i uklanjanja onečišćenja te provedbe mjera.

U slučaju intervencija kod iznenadnog onečišćenja mora zabranjeno je upotrebljavati disperzante u zaštićenim područjima (na području Grada Cresa to je posebni rezervat - dio mora istočne obale otoka Cresa), zonama uzgajališta marikulture i zonama mriješćenja.

Mjere zaštite prirodnih žala kao posebno osjetljivih dijelova obale uključuju zabranu iskopavanja i odnošenja šljunkovitog ili pjeskovitog materijala iz tijela žala. Također nije dopušten iskop pijeska i šljunka s morskog dna radi eksploatacije mineralnih sirovina.

10.5. Zaštita od prekomjerne buke

Unutar građevinskog područja naselja dopušta se izgradnja manjih obrtničkih i proizvodnih pogona, uz uvjet da ne stvaraju buku veću od 55 dBA danju i 45 dBa noću.

Potrebno je inicirati praćenje pojave buke, uz kriterije za određene subjekte koji je proizvode. Na osnovi rezultata snimanja i odredbi Zakona o buci treba donijeti Odluku o zaštiti od buke kojom se regulira dozvoljeni nivo buke, ovisno o namjeni prostora.

10.6. Mjere posebne zaštite

Provedba mjera zaštite se za područje Grada Cresa planira sukladno Zakonu o sustavu civilne zaštite i Pravilniku o mjerama zaštite od elementarnih nepogoda i ratnih opasnosti u prostornom planiranju i uređivanju prostora, a uključuje:

a) mjere posebne zaštite od prirodnih opasnosti koje uključuju:

- mjere zaštite od potresa,
- mjere zaštite od štetnog djelovanja voda,
- mjere zaštite od ostalih prirodnih uzroka, osobito onih koji pripadaju u kategoriju ekstremnih vremenskih uvjeta i

b) mjere posebne zaštite od tehničko-tehnoloških opasnosti koje uključuju:

- mjere zaštite od požara,
- mjere zaštite u gospodarskim objektima,
- mjere zaštite u prometu,
- mjere od epidemiološke i sanitarne opasnosti.

Provedba mjera zaštite se planira provedbenim planovima čija je izrada propisana ovim planom. U planovima trebaju biti sadržane mjere zaštite određene Procjenom ugroženosti Grada Cresa i Planom zaštite i spašavanja Grada Cresa gdje se mjere zaštite razrađuju do nivoa provedbenih zadaća investitora u tekstualnom i kartografskom djelu planova. Doneseni provedbeni planovi se s navedenim dokumentima usklađuju prilikom izmjene i dopune.

Pri izradi urbanističkih planova uređenja potrebno je u skladu s uvjetima određenim Pravilnikom i u skladu s Procjenom ugroženosti planirati posebno sljedeće elemente:

- izgrađenost zemljišta,
- međusobni razmak građevina,
- mjesta okupljanja - neizgrađene prostore za evakuaciju i propisane minimalne udaljenosti od građevina,

- nesmetan prolaz interventnih vozila i udaljenost građevina od javnih površina,
- površine za odlaganje materijala od urušavanja,
- mogući izvori tehničko-tehnološke nesreće u gospodarstvu i najugroženije zone u prometu opasnim tvarima,
- opskrbu vodom i energijom u izvanrednim uvjetima katastrofa i nesreća,
- mjere za učinkovito provođenje civilne zaštite (sklanjanje, evakuacija i zbrinjavanje) te mjere zaštite od epidemije i epizootija,
- mjere zaštite od nesreća na odlagalištima otpada
- posebne mjere za građevine veće površine, građevine s većim brojem korisnika i/ili sa specifičnim sadržajem, koje mogu biti izvor potencijalne ugroze;
- lokacije za sustav javnog uzbunjivanja ljudi.

Na području Grada Cresa mogući izvori tehničko-tehnoloških nesreća u gospodarskim objektima predstavljaju opasne tvari (zapaljive, eksplozive i toksične) koje se koriste, skladište, prevoze, proizvode na lokacijama brodogradilišta, luke, marina, hotela i kampova, benzinskih postaja i ostalih gospodarskih objekata u naseljima i izdvojenim zonama. U zonama ugroza uz takve objekte posebnu pažnju treba obratiti osiguravanju uvjeta za uzbunjivanje, evakuaciju ljudi, te takve zone treba izbjegavati kao moguće zone okupljanja i zbrinjavanja ljudi.

